

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
**GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT SUPPORT
SYSTEM AT OMKOI WITTAYAKOM SCHOOL, OMKOI DISTRICT,
CHIANG MAI PROVINCE**

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

พ.ศ. 2563

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียน
อมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ชื่อผู้วิจัย : เอนก อินัง

สาขาวิชา : การบริหารการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีสภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (Man) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านงบประมาณ (Money)

2. ด้านกระบวนการ (Process) มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนา รองลงมา คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข การส่งต่อ และการคัดกรองนักเรียน

3. ด้านผลผลิต (Output) มีสภาพการบริหารงานอยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง รองลงมา คือ นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ

สำหรับแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มี 3 ด้าน คือ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านกระบวนการ (Process) ควรเพิ่มการสร้างความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนให้กับผู้ที่รับผิดชอบ

เพื่อที่จะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน (Output) ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ
สุขอนามัยให้กับนักเรียน และควรมีการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหาร, ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

The Title : Guidelines for the Administration of the Student Support System at
Omkoï Wittayakom School, Omkoï District, Chiang Mai Province

The Title : Anek I-nung

Program : Education Administration

Independent Study Advisor

: Assistant Professor Dr. Saiphon Sanjaiprom

Chairman

ABSTRACT

The objective of this research was to investigate the contexts and guidelines for administering the student support system of Omkoï Wittayakhom School in Omkoï district, Chiang Mai province. The population involved in this study consisted of the administrators, teachers, and parents of the school in the 2018 academic year. The data collection instruments were a questionnaire and a focus-group discussion record. The data were statistically analyzed for mean and standard deviation. The Content Analysis was also utilized. The research results are summarized as follows.

1. For the input, the administration contexts were generally at a high level. The aspect with the highest mean was man, followed by management, materials, and money.

2. For the process, the administration contexts were at a high level. The aspect with the highest mean was promotion and development, followed by knowing each student individually, prevention and assistance, transfer, and student screening.

3. For the output, the administration contexts were at a high level. The aspect with the highest mean was students having life skills and good relationships with their friends, teachers and parents, followed by students being encouraged to prevent and solve problems on their learning and special abilities.

The guidelines for administering the student support system of the school consisted of three aspects. For the input, teachers and other personnel should be trained to know and understand the support system. For the process, concerned individuals should be made to know

and understand the student screening in order to have a unified practice. For the output, students should be trained about personal healthcare and hygiene, and the operations of the support system should be publicized on a regular basis.

Keywords: Administration, Student Support System

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระหลัก ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำและแก้ไขข้อบกพร่อง อีกทั้งได้ให้ข้อคิดเห็นต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์ มาโดยตลอดจนสำเร็จเรียบร้อยผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือทุกท่าน ที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบความถูกต้องเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่องานการค้นคว้าอิสระนี้

ขอขอบพระคุณ คณะผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนคณะครู ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมทุกท่านที่ได้ช่วยให้งานการค้นคว้าอิสระนี้สำเร็จลงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณบิดามารดา และครอบครัว ซึ่งเปิดโอกาสให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ตลอดจนคอยช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้ศึกษาเสมอมาจนสำเร็จการศึกษาสำหรับขอแนะนำและความช่วยเหลือในทุก ๆ ด้านในการศึกษาค้นคว้าอิสระนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณที่ น้อง เพื่อน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทุกคน ที่ช่วยเป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือสนับสนุนแก่ผู้ศึกษาตลอดมาในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้

ประโยชน์อันพึงได้จากการศึกษาในครั้งนี้ ขอให้เป็นกตเวทิตา แต่บิดา มารดา ครอบครัว ตลอดจนผู้เขียนหนังสือและบทความต่างๆ ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย จนสามารถทำให้การค้นคว้าอิสระเล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดีและเป็นตัวอย่างการศึกษาสำหรับผู้สนใจต่อไป

เอนก อินัง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	๗
ABSTRACT.....	๘
กิตติกรรมประกาศ.....	๙
สารบัญ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๑๑
สารบัญภาพ.....	๑๒
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	8
แนวคิด ทฤษฎีเชิงระบบ.....	30
หลักการบริหารงาน 4 M.....	40
บริบทของโรงเรียนนวมโกศลวิทยาคม.....	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	49
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	50
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนนวมโกศลวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	50
ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ของโรงเรียนนวมโกศลวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	57
ผลศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียน อมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	58
ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	70
5 สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	74
สรุปผลการวิจัย.....	74
อภิปรายผลการวิจัย.....	78
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	85
ประวัติผู้วิจัย.....	90
ภาคผนวก.....	91
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	92
รายชื่อผู้เข้าร่วมการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).....	92
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือ.....	93
ภาคผนวก ค หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการทำการค้นคว้าอิสระ.....	96
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม.....	97
ภาคผนวก จ แบบสอบถามสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	103
ภาคผนวก ฉ แบบบันทึกการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion).....	112
ภาคผนวก ช ร่างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียน อมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	115

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ.....	13
2.2	แหล่งข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน.....	16
2.3	เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน.....	19
2.4	การให้คำปรึกษา.....	23
2.5	กิจกรรมในการป้องกันและช่วยเหลือปัญหาของนักเรียน.....	24
2.6	แนวทางการส่งต่อนักเรียน.....	26
3.1	แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่.....	51
4.1	ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา.....	58
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้าน ปัจจัยนำเข้า (Input).....	60
4.3	สรุป ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input).....	62
4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process).....	63
4.5	สรุป ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process)	67
4.6	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output).....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.7	สรุปผลการประชุมสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่.....	70

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	แสดงกรอบแนวคิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.....	10
2.2	แสดงความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ.....	32
2.3	องค์ประกอบของระบบ.....	35
2.4	องค์ประกอบของระบบ.....	36
2.5	ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่เข้มแข็งและประสิทธิภาพขององค์กร.....	38
2.6	ผลของสถานการณ์ที่เกิดจากหลายสาเหตุ.....	38
2.7	กรอบความคิดในการวิจัย.....	49

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันทำให้โลกก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากอดีตเป็นอย่างมาก ซึ่งผลกระทบจากการพัฒนาทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมโดยส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป วิถีชีวิตแบบชนบทก็กลับกลายมาเป็นวิถีชีวิตแบบสังคมเมือง เยาวชนผู้ที่เป็นนักเรียนและจะเป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศชาติในอนาคต ซึ่งเป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยเยาวชนอาจได้พบสภาพวิกฤติปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาการเรียน ปัญหาด้านเพศ ปัญหาการติดเกมส์ โดยปัญหาที่กล่าวมาล้วนมีปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหอยู่หลายอย่างด้วยกัน ทั้งปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดก็มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

จากปัญหาและปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษาในอดีต จะเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่จะช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแวดล้อมไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเร็ว ร้อน แรง และร้าย ได้อย่างเท่ากัน ทว่าถึงถูกต้องและเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนทุกคน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 7) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด คือ การมีความรัก ความเอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมแก้ปัญหาของนักเรียน ในมาตรา 6 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข นอกจากนั้นในมาตรา 22 ยังให้แนวการจัด

การศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24 (2) ยังได้กำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ควรฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา อีกทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 63 กล่าวไว้ว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งมีเจตนาให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ก.ค.ศ.กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครูตามมาตรา 42 ปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา พัฒนาคณะ และพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดให้ลักษณะงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู ซึ่งนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นโยบายที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ประเด็นที่ 1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อที่ 1.1 ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค ข้อที่ 1.2 สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม (นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561, 2561) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเห็นความสำคัญและต้องช่วยกันดำเนินการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งชุมชนในหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาด้วย

โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม เป็นโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ตั้งอยู่ที่ 367 หมู่ที่ 1 ถนนเจริญทัศนาคาบอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยโรงเรียนได้ทำการเปิดสอนนักเรียนตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 ซึ่งนักเรียนที่เข้ารับการศึกษาเป็นนักเรียนที่มีความแตกต่างทางชาติพันธุ์

ซึ่งมีอยู่หลายชนเผ่า ประกอบด้วย ชาวพื้นเมือง ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอญอ ชาวเขาเผ่าม้ง ชาวเขาเผ่าลาหู่ (ลีซอ) และชาวเขาเผ่าลัวะ ทางโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม ได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการดูแลนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนและกระบวนการตามนโยบายของทางสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตการศึกษาและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวทำให้โรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคมได้ทำโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาในระยหนึ่งแล้ว แต่ยังคงการศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานอย่างเป็นกระบวนการ ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาการดำเนินงานของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่ามีผลการดำเนินงานเป็นอย่างไร มีปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานอย่างไรในการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งผลการวิจัยที่ได้จะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพการบริหารงานและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 โดยมีขอบเขตการวิจัยดังนี้

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	2 คน
2. ครู	จำนวน	64 คน
3. ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	1,129 คน

4. แหล่งข้อมูลสำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย 1) ตัวแทนครู จำนวน 3 คน 2) ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน 3) ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ใช้หลักการและแนวคิด ของทฤษฎีระบบ (System Approach) เพื่อทำการศึกษา (จันทรานี สงวนนาม, 2545 : 86-87) โดยมี ส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ด้าน ตามหลักการ บริหาร 4 M ได้แก่

1.1.1 บุคลากร (Man) คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 งบประมาณ (Money) คือ งบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) คือ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำนักงาน หรือสิ่งของที่นำมาใช้ผลิตและบริการรวมถึงอาคารสถานที่ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.4 การบริหารจัดการ (Management) คือ กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการ งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหาร ทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตามขั้นตอนและตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1.2.2 การคัดกรองนักเรียน

1.2.3 การส่งเสริมและพัฒนา

1.2.4 การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข

1.2.5 การส่งต่อ

1.3 ผลผลิตของโครงการ (Output) เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สถานที่ในการวิจัย

โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง ขั้นตอนวิธีการในการส่งเสริม ป้องกัน และ แก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนอย่างเป็นระบบและมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อ พัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

2. การศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่ โดยใช้การศึกษาตามหลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ (System Approach) ซึ่งมี ส่วนประกอบดังต่อไปนี้

2.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้าน ตามหลักการ บริหาร 4 M ได้แก่

2.1.1 บุคลากร (Man) คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมต่าง ๆ ในงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน คณะทำงานกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน ครู ในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

2.1.2 งบประมาณ (Money) คือ งบประมาณที่นำมาใช้ในการดำเนินงานระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ งบประมาณที่ได้จากการจัดสรรงบประมาณจากกระทรวงศึกษาธิการ และเงินค่าบำรุงการศึกษาจากผู้ปกครอง

2.1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials) คือ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำนักงาน หรือสิ่งของที่นำมาใช้ผลิตและบริการรวมถึงอาคารสถานที่ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.4 การบริหารจัดการ (Management) คือ กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีขั้นตอนการบังคับบัญชาจากผู้บริหารโรงเรียน รวมกับคณะทำงานกลุ่มบริหารกิจการนักเรียน กำหนดขอบข่ายงาน (Job Description) ตามการดำเนินงาน 5 ด้าน ของกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ขวัญและกำลังใจในปฏิบัติงาน ตลอดจนกำหนดเวลาที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นผู้ปฏิบัติงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

2.2 กระบวนการ (Process) หมายถึง การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

2.2.2 การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น

2.2.3 การส่งเสริมและพัฒนา เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแล ของครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วย ป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วย ให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง

2.2.4 การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข คือความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหโดยไม่ให้ลุกลามจนกลายเป็นปัญหาของสังคม

2.2.5 การส่งต่อ เป็นการดำเนินการในกรณีที่นักเรียนมีปัญหาต่อการช่วยเหลือหรือหากว่า ช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ นักเรียนได้รับ การส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกต้องทางและรวดเร็วขึ้น แต่ละกิจกรรมมีความสำคัญ แตกต่าง กันไป

2.3 ผลผลิตของโครงการ (Output) เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัด เชียงใหม่

3. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัด

เชียงใหม่ ที่ได้จากการจัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อร่วมกันวิพากษ์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยตัวแทนบุคลากรผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งจากภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษา จำนวน 9 คน แบ่งเป็นแต่ละประเภทดังนี้ 1. ตัวแทนครู จำนวน 3 คน 2. ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน 3. ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน ซึ่งเมื่อได้ร่วมกันวิพากษ์ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงสรุปผลจัดพิมพ์เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ฉบับจริง

4. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการ และรองผู้อำนวยการ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 2 คน

5. ครู หมายถึง บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง ที่ทำหน้าที่เป็นครูที่ปรึกษาตามคำสั่งโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

6. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้แทนโดยชอบธรรม ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

7. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ทุกคน ในปีการศึกษา 2561

8. แหล่งข้อมูลสำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) หมายถึง ตัวแทนครู ตัวแทนผู้ปกครอง และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ คือ ครูที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อย่างน้อย 3 ปี ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีของนักการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยลำดับเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

1. ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. แนวคิด ทฤษฎีเชิงระบบ
3. หลักการบริหารงาน 4 M
4. บริบทของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1. ที่มาของปัญหาในการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในสถานศึกษา จากการรวบรวมสถิติข้อมูลสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ พบว่าเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่นๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ สภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นปัจจัยเสี่ยงที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552, น. 3)

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2551, น. 4-5) กล่าวว่า ปัจจัยเสี่ยงหรือเงื่อนไขที่เป็นสาเหตุหรือตัวกระตุ้นให้เกิดปัญหาต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับนักเรียน ประกอบด้วย

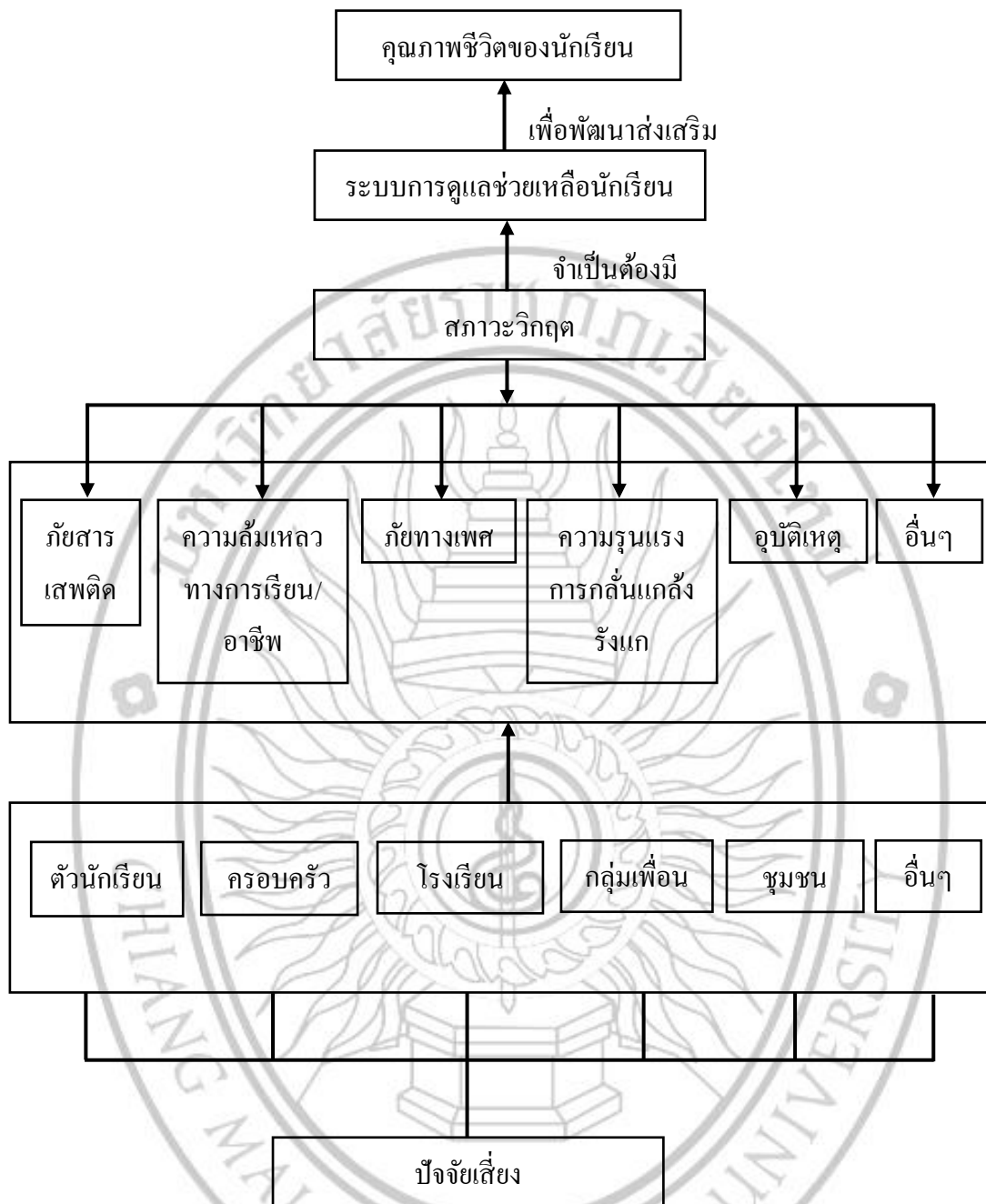
1. ปัจจัยเสี่ยงด้านตัวนักเรียน เช่น มีทักษะการดำรงชีวิตที่ไม่เหมาะสม ขาดความสามารถในการควบคุมตนเอง ไม่กล้าแสดงออก ขาดทักษะในการปฏิเสธเพื่อนมีความเชื่อมั่นในตนเองและความนับถือตนเองต่ำ มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ มีเจตคติไม่เหมาะสมหรือโน้มเอียงที่จะชอบเสี่ยงหรือทดลองใช้ยา ความรุนแรง ปฏิเสธค่านิยมหรือหลักศาสนาที่สังคมส่วนใหญ่ยึดถือมีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในวัยเด็ก เช่น การต่อต้านสังคม พุดบด ขโมยของ ก้าวร้าว ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับครูและโรงเรียน

2. ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว เช่น ความขัดแย้งและความรุนแรงในครอบครัว ครอบครัวขาดความเป็นปึกแผ่น ครอบครัวแตกแยกหรือแยกตัวจากสังคม การเลี้ยงดูไม่เหมาะสม มีความคาดหวังในตัวเด็กเกินความเป็นจริงโดยไม่คำนึงถึงศักยภาพและวัยเด็ก

3. ปัจจัยเสี่ยงด้านโรงเรียน เช่น ขาดการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างจริงจังและไม่สร้างสัมพันธภาพที่เหนียวแน่นระหว่างครูกับนักเรียนและผู้ปกครอง/ชุมชน หย่อนประสิทธิภาพในการบริหารจัดการนักเรียนทั้งในด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้และการจัดการพฤติกรรม ขาดการใช้กฎ/ระเบียบวินัยที่เหมาะสม เลือกปฏิบัติหรือไม่มีมาตรฐานการปฏิบัติที่แน่นอน

4. ปัจจัยเสี่ยงด้านกลุ่มเพื่อน เช่น การคบเพื่อนที่เกร อันทพาล เสเพล การคบเพื่อนที่มีเจตคติโน้มเอียงในทางก้าวร้าว ชอบเสี่ยงภัย ชอบมั่วสุม เบี่ยงเบนทางเพศ ได้รับแรงกดดันบีบบังคับ ข่มขู่ ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน

5. ปัจจัยเสี่ยงด้านชุมชนและสังคม เช่น การไร้ระเบียบแบบแผนในชุมชน ชุมชนอ่อนแอ ขาดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในชุมชนและสังคม ต่างคนต่างอยู่ ขาดความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมของตน ชุมชนมีเจตคติโน้มเอียงต่อการยอมรับค่านิยมในการเพิ่มสิ่งเสพติดมอมเมา การใช้ความรุนแรง ละเลยไม่ให้ความสำคัญต่อการเอาใจใส่ดูแลเด็กและเยาวชน มีทำที่ต่อเยาวชนโดยเฉพาะวัยรุ่นในลักษณะที่ปฏิเสธต่อต้าน ไม่ยอมรับในพฤติกรรมที่แสดงออก

ภาพที่ 2.1 แสดงกรอบแนวคิดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ที่มา : สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551.

จากภาพที่ 2.1 ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ข้างต้นล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ มีผลกระทบซึ่งกันและกัน เป็นปัจจัยสู่สภาวะวิกฤติได้หากไม่มีระบบการป้องกัน ส่งเสริม หรือจัดเงื่อนไขที่จะส่งผลที่ไม่พึง

ปรารถนาต่อตัวนักเรียนและสังคมโดยรวม การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรมนั้น

มูลนิธิสคศรี-สฤยวงศ์ (2548) กล่าวว่า เป็นหน้าที่หลักโดยตรงของสถานศึกษาโดยผ่านกระบวนการศึกษา มีแนวคิดหลักในการดำเนินการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนจากปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ดังนี้

1. มนุษย์ทุกคนมีศักดิ์ศรีและศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เพียงแต่ใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกัน เนื่องจากแต่ละคนมีความเป็นปัจเจกบุคคล ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งในเชิงการป้องกัน การแก้ปัญหา หรือการส่งเสริมสนับสนุน จึงจำเป็นต้องยึดประโยชน์สูงสุดอันพึงเกิดต่อตัวนักเรียนเป็นสำคัญ

2. ความสำเร็จของงานต้องอาศัยการมีส่วนร่วม ทั้งการร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมพัฒนาของทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้งบุคลากรของโรงเรียนทุกคน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชน

สรุปได้ว่าที่มาของปัญหาในการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในสถานศึกษาเกิดจากปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสาเหตุหรือตัวกระตุ้นทำให้เกิดปัญหากับนักเรียน ประกอบด้วย 1. ปัจจัยเสี่ยงด้านตัวนักเรียน 2. ปัจจัยเสี่ยงด้านครอบครัว 3. ปัจจัยเสี่ยงด้านโรงเรียน 4. ปัจจัยเสี่ยงด้านกลุ่มเพื่อน และ 5. ปัจจัยเสี่ยงด้านชุมชนและสังคม ซึ่งปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ข้างต้นมีความสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบซึ่งกันและกันหากไม่มีกระบวนการป้องกันอาจส่งผลในทางลบต่อตัวนักเรียน ดังนั้นการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกระบวนการที่ทำให้นักเรียนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งนี้ในการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องมีความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องหลายฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน

ความหมายและกระบวนการของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นพื้นฐาน (2547, น.5) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ว่าเป็นระบบหลักระบบหนึ่ง ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดีรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันปราบปรามยาเสพติด (2545, น.12) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานดังกล่าวและมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคลากรภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2552, น.12) ได้ให้ความหมายของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และคณะครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักงานการทำงานที่ตรวจสอบได้

สรุปได้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือขั้นตอนวิธีการในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนอย่างเป็นระบบและมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, น.35) กล่าวว่า กระบวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบที่เป็นหัวใจของการดำเนินงาน 5 ด้าน ดังนี้

1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหา นักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด
2. การคัดกรองนักเรียน เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคลแล้วนำผลที่ได้มาจำแนกตามเกณฑ์การคัดกรองที่สถานศึกษาได้จัดทำขึ้น
3. การส่งเสริมพัฒนานักเรียน เป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มมีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหากลับมามีพฤติกรรมดีขึ้นตามที่สถานศึกษาหรือชุมชนคาดหวัง
4. การป้องกันและแก้ไขปัญหา คือความเอาใจใส่ดูแลนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียม กัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยไม่ปล่อยปละละเลยจนกลายเป็นปัญหาของสังคม
5. การส่งต่อ เป็นการดำเนินการในกรณีที่มิพ้ญหายากต่อการช่วยเหลือหรือหาว่าช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรส่งต่อผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาและช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้น แต่ละกิจกรรมมีความสำคัญ แตกต่างกันไป

องค์ประกอบของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดังกล่าวมีความสำคัญมีวิธีการและเครื่องมือที่แตกต่างกันไปแต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันซึ่งเอื้อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

1. ความสำคัญเนื่องจากนักเรียนแต่ละคนจะมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกันหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมหลากหลายรูปแบบทั้งด้านบวกและด้านลบทำให้มีความแตกต่างกันดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้นสามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนได้อย่างถูกต้องทางเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่ใช้การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนอันจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดน้อยที่สุด

2. ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนครูที่ปรึกษาควรมีข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียนอย่างน้อย 3 ด้าน ใหญ่ๆ คือ

2.1 ด้านความสามารถแยกเป็นด้านการเรียน ด้านความสามารถอื่น ๆ

2.2 ด้านสุขภาพแยกเป็น ด้านร่างกายด้านจิตใจและพฤติกรรม

2.3 ด้านครอบครัวแยกเป็น ด้านเศรษฐกิจด้านการคุ้มครองนักเรียน

2.4 ด้านอื่น ๆ ที่ครูพบเพิ่มเติมซึ่งมีความสำคัญหรือเกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2544, น.20-24, 128-142) ได้สรุปข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน รายละเอียดของข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบตัวอย่างระเบียบสะสม และแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบ

ข้อมูลนักเรียน	รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียน	1. ผลการสอบ NT, O-net, Las 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแต่ละรายวิชา 3. ผลการเรียนรู้เฉลี่ยในแต่ละภาคเรียน 4. พฤติกรรมการเรียนในห้องเรียนที่มีผลต่อการเรียนรู้

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานที่ควรทราบ
1.2 ด้านความสามารถอื่นๆ	ของนักเรียนเช่นไม่ตั้งใจเรียนขาดเรียนเป็นต้น 1. บทบาทหน้าที่พิเศษในโรงเรียน 2. ความสามารถพิเศษ 3. การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆทั้งในและนอกโรงเรียน
2. ด้านสุขภาพ	
2.1 ด้านร่างกาย	1. ผลการทดสอบสมรรถภาพ 2. ส่วนสูงน้ำหนัก 3. โรคประจำตัวความบกพร่องทางร่างกายเช่นการได้ยิน การมองเห็น
2.2 ด้านจิตใจ – พฤติกรรม	1. อารมณ์ซึมเศร้า / วิตกกังวล 2. ความประพฤติ 3. พฤติกรรมอยู่ไม่นิ่ง / สมาธิสั้น 4. บุคลิกภาพเก็บตัว / จี๋อาย ฯลฯ
3. ด้านครอบครัว	
3.1 ด้านเศรษฐกิจ	1. รายได้ของบิดา / มารดา / ผู้ปกครอง 2. อาชีพของผู้ปกครอง 3. ค่าใช้จ่ายที่นักเรียนได้รับในการมาโรงเรียน 4. จำนวนพี่น้อง / บุคคลในครอบครัว
3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน	1. สถานภาพของบิดามารดาหรือบุคคลที่ดูแลรับผิดชอบนักเรียน 2. ความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัว 3. ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 4. ความเจ็บป่วยของบุคคลในครอบครัวหรือการใช้สารเสพติดการติด การติดสุรา การพนัน เป็นต้น

3. วิธีการและเครื่องมือในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลในการที่รู้จักนักเรียนแต่ละคน ได้ดีนั้นครูที่ปรึกษาควรจะต้องรวบรวมข้อมูลหรือรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนและ

ควรเป็นข้อมูลที่มีความถูกต้องเที่ยงตรงและเชื่อถือได้ ครูที่ปรึกษาควรใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลนักเรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านความสามารถด้านสุขภาพและด้านครอบครัว ตัวอย่างเช่นระเบียบวินัยสะสม แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) หรือแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Quotient :EQ) และวิธีการหรือเครื่องมืออื่น ๆ เช่นแบบบันทึกข้อมูลนักเรียนที่โรงเรียนปรับปรุงขึ้นมาใช้เอง การสัมภาษณ์นักเรียน การเยี่ยมบ้านหรือศึกษาจากแฟ้มสะสมผลงานของนักเรียน เป็นต้น เครื่องมือแต่ละประเภทจะมีรายละเอียดและวิธีใช้ที่แตกต่างกัน

สรุปได้ว่าการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลนั้นมีความสำคัญเพราะจะทำให้รู้จักนักเรียนได้อย่างแท้จริงและครอบคลุมในทุกๆ ด้าน และสามารถนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนต่อไป ซึ่งข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนที่ควรทราบประกอบด้วย 1) ด้านความสามารถ 2) ด้านสุขภาพ 3) ด้านครอบครัว

ด้านการคัดกรองนักเรียน

1. ความสำคัญการคัดกรองนักเรียนเป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวข้องตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียนซึ่งกรมสุขภาพจิต (2544, น.25-28) แบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่มคือ

1.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของกรมสุขภาพจิตแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติ

1.2 กลุ่มเสี่ยงมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสี่ยงมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของกรมสุขภาพจิตซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี และแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม

1.2.1 กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิต

1.2.2 กลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์กลุ่มเสี่ยง ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของ กรมสุขภาพจิต

1.2.3 กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิต

การจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้องโดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับปัญหานักเรียนยิ่งขึ้นและมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มแล้วความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ปัญหานักเรียนจะมีน้อยลงมีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือ ซึ่งบางกรณีต้อง

แก้ไขโดยเร่งด่วน ผลการคัดกรองนักเรียนครูที่ปรึกษาต้องระมัดระวังอย่างยิ่งที่จะไม่ทำให้นักเรียนรับรู้ได้ว่าถูกจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหาซึ่งมีความแตกต่างจากกลุ่มปกติ โดยเฉพาะนักเรียนที่อยู่ในวัยรุ่นจะมีความไวต่อการรับรู้ (Sensitive) แม้ว่านักเรียนจะรู้ตัวดีว่าขณะนี้ตนมีพฤติกรรมอย่างไร หรือประสบปัญหาใดก็ตาม และเพื่อเป็นการป้องกันการล้อเลียนในหมู่เพื่อนอีกด้วยดังนั้นครูที่ปรึกษาต้องเก็บผลการคัดกรองนักเรียนเป็นความลับ นอกจากนี้หากครูที่ปรึกษามีการประสานงานกับผู้ปกครองเพื่อการช่วยเหลือนักเรียนก็ควรระมัดระวังการสื่อสารที่ทำให้ผู้ปกครองเกิดความรู้สึกว่าบุตรหลานของตนเองถูกจัดอยู่ในกลุ่มผิดปกติแตกต่างจากเพื่อนนักเรียนอื่น ซึ่งอาจมีผลเสียต่อนักเรียนในภายหลังได้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียนให้อยู่ในดุลยพินิจของครูที่ปรึกษาและยึดถือเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนกรมสุขภาพจิตเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีการประชุมเพื่อการพิจารณาเกณฑ์การจัดกลุ่มนักเรียนร่วมกันเพื่อให้มีมาตรฐานหรือแนวทางการคัดกรองนักเรียนที่เหมือนกันเป็นที่ยอมรับของครูในโรงเรียน รวมทั้งให้มีการกำหนดเกณฑ์ว่าความรุนแรงหรือความถี่ของพฤติกรรมเท่าใดจึงจัดอยู่ในกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา สำหรับประเด็นการพิจารณาเพื่อจัดทำเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนและแหล่งข้อมูลเพื่อคัดกรองนักเรียนแต่ละด้าน กรมสุขภาพจิต (2544, น.26-28) ได้จัดตั้งตัวอย่างตามตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 แหล่งข้อมูลเพื่อการคัดกรองนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้	1. ผลการเรียนรู้ที่ได้และความเปลี่ยนแปลงของผลการเรียน 2. ความเอาใจใส่ความพร้อมในการเรียน 3. ความสามารถในการเรียน 4. ความสม่ำเสมอในการมาโรงเรียนเวลาที่มาโรงเรียนการเข้าชั้นเรียน	1. ระเบียนสะสม 2. วิธีการอื่นๆเช่นการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน การได้ข้อมูลจากครูที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
1.2 ด้านความสามารถ อื่นๆ	1. การแสดงออกถึง ความสามารถ พิเศษที่มี 2. ความถนัดความสนใจและ ผลงานในอดีตที่ผ่านมา 3. บทบาทหน้าที่พิเศษใน โรงเรียน 4. การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ	1. ระเบียบสะสม 2. วิธีการอื่น ๆ เช่นการได้ ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียน เพิ่มสะสมผลงาน พฤติกรรมที่แสดงออกของ นักเรียนเป็นต้น
2. ด้านสุขภาพ 2.1 ด้านร่างกาย	1. ความปกติความพิการหรือ ความบกพร่องทางร่างกายเช่น การมองเห็น การได้ยิน เป็นต้น 2. โรคประจำตัว 3. ความสัมพันธ์ระหว่างน้ำหนัก กับส่วนสูง 4. ความสะอาดของร่างกาย	1. ระเบียบสะสม 2. วิธีการอื่น ๆ เช่นการ สังเกต การสอบถามจากครู พยาบาล จากแบบบันทึก การตรวจสุขภาพ
2.2 ด้านจิตใจพฤติกรรม	1. สภาพอารมณ์ที่มีผลต่อการ ดำเนินชีวิตประจำวันเช่นความ วิตกกังวลหรือซึมเศร้า 2. ความประพฤติ 3. พฤติกรรมต่างๆที่มีผลกระทบ ต่อการเรียนความสามารถพิเศษ และการปรับตัวของนักเรียน เช่น พฤติกรรมที่ไม่อยู่นิ่งสมาธิสั้น 4. ความสัมพันธ์กับเพื่อน / ครู ผู้ปกครองการใช้สารเสพติด การลักขโมย การทำร้ายตนเอง พฤติกรรมทางเพศที่ไม่เหมาะสม	1. ระเบียบสะสม 2. แบบประเมินจุดแข็งและ จุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) 3. แบบประเมินความฉลาด ทางอารมณ์ (Emotional Quotient :EQ) 4. วิธีการอื่น ๆ เช่น การ สังเกตพฤติกรรมการได้ ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนจาก แบบสอบถาม เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
3. ด้านครอบครัว 3.1 ด้านเศรษฐกิจ 3.2 ด้านการคุ้มครองนักเรียน	1. ผู้หารายได้ให้ครอบครัว 2. ฐานะเศรษฐกิจของครอบครัวภาระหนี้สิน 3. ความเพียงพอของรายรับกับรายจ่าย 4. จำนวนเงินที่นักเรียนได้รับแต่ละวัน 1. ความสามารถในการคุ้มครองดูแลนักเรียนได้อย่างปลอดภัยและเหมาะสมของผู้ปกครอง 2. ความเหมาะสมของสภาพที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม 3. ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว เช่น อบอุ่นหรือมักทะเลาะเบาะแว้งใช้ความรุนแรงในการตัดสินแก้ไขปัญหาซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมของนักเรียนเช่น ซึมหม่อลอย แสดงออกถึงการไม่อยากกลับบ้าน 4. การใช้สารเสพติด สุราหรือเล่นการพนัน รวมถึงความเจ็บป่วยเรื้อรัง/รุนแรงของสมาชิกในครอบครัว	1. ระเบียบสะสม 2. วิธีการอื่น ๆ เช่นการได้ข้อมูลจากเพื่อนนักเรียนหรือจากนักเรียนโดยตรง 1. ระเบียบสะสม 2. วิธีการอื่น ๆ เช่นการสังเกตพฤติกรรมนักเรียน สอบถามจากนักเรียนโดยตรงหรือกลุ่มเพื่อนเป็นต้น

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	ประเด็นการพิจารณา	แหล่งข้อมูล
4. ด้านอื่นๆ เช่นด้าน เพศเป็นต้น	1. พฤติกรรมอื่น ๆ ที่เปลี่ยนแปลง ไปจากเดิมซึ่งอาจเป็นไปในทางที่ดี ขึ้นหรือมีความไม่เหมาะสมที่ส่งผล ต่อความสามารถสุขภาพและการ ดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน	1. การสังเกตพฤติกรรม ของ นักเรียน 2. การสัมภาษณ์นักเรียน 3. จากแหล่งข้อมูลต่างๆ เช่น เพื่อนนักเรียนเป็นต้น

การคัดกรองนักเรียนเพื่อจัดเป็นกลุ่มปกติ / กลุ่มเสี่ยง / กลุ่มมีปัญหา นั้นครูที่ปรึกษาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลจากระเบียบสะสม แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) และอื่น ๆ ซึ่งแบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) นี้ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องได้รับการอบรมวิธีการใช้ก่อน โดยอบรมพร้อมกับหัวข้ออื่น ๆ ในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิต (2544, น.149-151)

ตารางที่ 2.3 เกณฑ์การคัดกรองนักเรียน

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา
1. ด้านความสามารถ 1.1 ด้านการเรียนรู้	1. ผลการเรียนรู้เฉลี่ย 2.00 ขึ้น ไป 2. ไม่มี 0, ร, มส. ในทุก รายวิชา 3. ไม่เข้าเรียนในวิชาต่างๆไม่ เกิน 3 ครั้งใน 1 วิชาใน 1 ภาค เรียน 4. มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธง ชาติไม่เกิน 10 ครั้งใน 1 ภาค เรียน	1. ผลการเรียนรู้เฉลี่ยต่ำกว่า 1.5 2. มี 0, ร, มส, 1-5 วิชา 3. ไม่เข้าเรียนในวิชาต่างๆ 3-5 ครั้งใน 1 วิชาใน 1 ภาคเรียน 4. มาโรงเรียนไม่ทันเคารพธง ชาติมากกว่า 10 ครั้งใน 1 ภาค เรียน 5. อ่านหนังสือไม่คล่อง 6. เขียนหนังสือไม่ถูกต้องแม้คำ ง่าย ๆ

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา
1.2 ความสามารถพิเศษ	1. ถ้านักเรียนมีความสามารถพิเศษจะเป็นจุดแข็งของนักเรียนทุกกลุ่ม	
2. ด้านสุขภาพ		
2.1 ด้านร่างกาย	1. อายุ น้ำหนักและส่วนสูง สัมพันธ์กัน 2. ร่างกายแข็งแรง 3. ไม่มีโรคประจำตัว	1. น้ำหนักผิดปกติและไม่สัมพันธ์กันกับส่วนสูงและอายุ 2. มีโรคประจำตัวหรือป่วยบ่อย ๆ 3. มีความพิการทางกายหรือบกพร่องทางกาย การได้ยิน การฟัง การมองเห็น หรืออื่น ๆ
2.2 ด้านจิตใจพฤติกรรม	1. หากโรงเรียนใช้แบบประเมินจุดแข็งและจุดอ่อน (Strengths and Difficulties Questionnaire: SDQ) ให้พิจารณาตามเกณฑ์นั้น	
3. ด้านครอบครัว		
3.1 ด้านเศรษฐกิจ	1. ครอบครัวมีรายได้เพียงพอในการเลี้ยงครอบครัว	1. รายได้ครอบครัวต่ำกว่า 5,000บาท / เดือน 2. บิดาหรือมารดาตกงาน 3. มีภาระหนี้สิน 4. ไม่มีอาหารกลางวันรับประทาน 5. ไม่มีเงินซื้ออุปกรณ์การเรียน

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ข้อมูลนักเรียน	กลุ่มปกติ	กลุ่มเสี่ยง / มีปัญหา
3.2 ด้านการคุ้มครอง นักเรียน	1. นักเรียนมีความสัมพันธ์ที่ดี กับสมาชิกในครอบครัว 2. ที่พักอาศัยอยู่ในชุมชนที่ดีไม่ อยู่ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่ง เสี่ยงอันตราย	1. มีความรู้สึกที่ไม่ดีต่อบิดา หรือมารดา 2. อยู่หอพัก 3. บิดามารดาหย่าร้างหรือ สมรสใหม่ 4. ที่พักอยู่ในชุมชนแออัดหรือ ใกล้แหล่งมั่วสุมหรือแหล่งเที่ยว กลางคืน 5. มีความขัดแย้งในครอบครัว หรือทะเลาะกันเป็นประจำ 6. มีการใช้สารเสพติดหรือเล่น การพนันในครอบครัว 7. มีบุคคลในครอบครัว เจ็บป่วยด้วยโรคทางจิตเวช 8. มีการใช้ความรุนแรงใน ครอบครัว 9. มีการถูกล่วงละเมิดทางเพศ
4. ด้านอื่นๆ		
4.1 ด้านยาเสพติด	1. ไม่ใช้สารเสพติดยกเว้นการ ดื่มเบียร์สุราหรือบุหรี่เป็นครั้ง คราวเพื่อสังคมและยังสามารถ ควบคุมตนเองได้	1. ดื่มสารเสพติดเช่นบุหรี่ สุรา กัญชา ยาบ้าหรือสารเสพติดอื่น 2. จับคู่ชัดเจนและแยกกลุ่มอยู่ ด้วยกันสองต่อสองบ่อยครั้ง
4.2 ด้านเพศ	1. ปรับตัวกับเพื่อนต่างเพศได้ เหมาะสมกับวัย	1. มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทาง เพศ เช่น ทอม ตุ๊ด ดี เป็นต้น แต่ นักเรียนและครอบครัวไม่ เห็นว่าเป็นปัญหา

เกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิต จึงเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำไปใช้คัดกรองนักเรียน จำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่มคือกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงและกลุ่มมีปัญหา ซึ่งสามารถจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาช่วยเหลืออย่างทันที่

สรุปได้ว่าการคัดกรองนักเรียนหมายถึงการนำข้อมูลของนักเรียนมาวิเคราะห์เพื่อจัดกลุ่มในการดำเนินการที่เหมาะสมสำหรับการดูแลช่วยเหลือให้ตรงกับสภาพของปัญหาและความจำเป็นต้องการของนักเรียนได้อย่างถูกต้องเหมาะสม การจัดกลุ่มนักเรียนแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มปกติ 2. กลุ่มเสี่ยง 3. กลุ่มมีปัญหา ส่วนข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการคัดกรองนักเรียนนั้นสามารถกำหนดประเภทของข้อมูลในการคัดกรองเป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านความสามารถ 2. ด้านสุขภาพ 3. ด้านครอบครัว 4. ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านยาเสพติด ด้านเพศ เป็นต้น

การส่งเสริมพัฒนานักเรียน

1. ความสำคัญการส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหาให้มีคุณภาพมากขึ้นมีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหาและเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหากลับมาเป็นนักเรียนกลุ่มปกติและมีคุณภาพตามที่โรงเรียนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป

2. วิธีการและเครื่องมือเพื่อการส่งเสริมนักเรียนการส่งเสริมนักเรียน มีหลายวิธีทำโรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้แต่มีกิจกรรมหลักที่สำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการคือ

2.1 การจัดกิจกรรมปรับพฤติกรรม คือนักเรียนจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไม่มีความรับผิดชอบ ทางโรงเรียนจึงจัดกิจกรรมย่อย เช่น ค่ายคุณธรรม

2.2 กิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการเรียนจะมีกิจกรรมย่อย เช่น โฮมรูม เพื่อนช่วยเพื่อน ส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน

2.3 กิจกรรมสุขภาพจะมีกิจกรรมย่อย เช่น พละนามัยดี การแปรงฟัน

2.4 กิจกรรมด้านเศรษฐกิจจะมีกิจกรรมย่อย เช่น การสร้างอาชีพ สร้างวินัย การออมหารายได้ระหว่างเรียน

2.5 กิจกรรมด้านเพศกิจกรรมย่อย เช่น การสอนเพศศึกษา

2.6 กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัย กิจกรรมย่อยเช่น การใช้เครื่องมือให้ถูกต้อง การดูแลตนเอง

2.7 กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านสารเสพติด

2.8 กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน

สรุปได้ว่าการส่งเสริมพัฒนานักเรียน หมายถึงการพัฒนานักเรียนให้มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ดีขึ้นตามเกณฑ์ที่ได้คัดกรองไว้ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียน

การป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน

1. ความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาควรให้ความสนใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกันแต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง / มีปัญหานั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความสนใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือทั้งการป้องกันและการแก้ไขปัญหานักเรียนโดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคมการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนจึงเป็นภาระงานที่ยิ่งใหญ่และมีคุณค่าอย่างมากในการพัฒนาให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคมต่อไป

2. วิธีการและเครื่องมือเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นมีหลายวิธีแต่สิ่งที่ครูที่ปรึกษาจำเป็นต้องดำเนินการมี 2 ประการซึ่งกรมสุขภาพจิต (2544, น.29-35, 178-180) ให้นำรายละเอียดไว้ดังนี้

2.1 การให้การปรึกษาเบื้องต้นมีสาระและการดำเนินงานดังตารางที่ 2.4

ตารางที่ 2.4 การให้คำปรึกษา

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
1. การสร้างสัมพันธภาพ 2. การใช้คำถาม 3. การรับฟังทั้งเนื้อหาและความรู้สึก 4. แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านการเรียนสุขภาพครอบครัวหรือการใช้สารเสพติด การพนันหนีเรียนเป็นต้นซึ่งค้นคว้าได้จากเอกสารของหน่วยงานต่าง ๆ	1. หมั่นฝึกฝนทักษะการปรึกษาและพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ 2. ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับจิตวิทยาพัฒนาการหรือความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 การจัดกิจกรรมเพื่อการป้องกันและช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนมีสาระและการดำเนินงานดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.5 กิจกรรมในการป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน

สาระความรู้	แนวดำเนินการ
ในการป้องกันและ แก้ไขปัญหานักเรียน นอกจากจะให้การปรึกษา เบื้องต้นแล้วการจัด กิจกรรมต่างๆเพื่อการ ช่วยเหลือนักเรียนก็ เป็นสิ่งสำคัญเพราะจะทำให้ การช่วยเหลือมี ประสิทธิภาพก่อให้เกิด ความร่วมมือร่วมใจ ของครูทุกคนและ ผู้ปกครอง	ครูที่ปรึกษาสามารถคิดพิจารณากิจกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหานักเรียนได้หลายแนวทางซึ่งในที่นี้สรุปไว้ 5 แนวทางที่จำเป็น คือ 1. การใช้กิจกรรมปรับพฤติกรรม 2. การใช้กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านการเรียน 3. การใช้กิจกรรมสุขภาพ 4. การใช้กิจกรรมด้านเศรษฐกิจ 5. การใช้กิจกรรมด้านเพศ 6. กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัย 7. กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านสารเสพติด 8. กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ทุกกิจกรรมจำเป็นต้องมีการประสานงานเพื่อขอความร่วมมือกัน ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลยิ่งขึ้น การพิจารณาเลือกใช้กิจกรรมครู ที่ปรึกษาควรคำนึงถึง คือ 1. ความเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะปัญหา 2. บุคลิกลักษณะของนักเรียนแต่ละคนและอื่นๆ

2.3 ข้อที่พึงตระหนักในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

2.3.1 การรักษาความลับ

2.3.1.1 เรื่องราวข้อมูลของนักเรียนที่ต้องช่วยเหลือแก้ไขไม่ควรนำไปเปิดเผยวงวนเพื่อขอความร่วมมือในการช่วยเหลือนักเรียนกับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยไม่ระบุชื่อ-สกุลจริงของนักเรียนและการเปิดเผยควรเป็นในลักษณะที่ไม่ให้เกียรตินักเรียน

2.3.1.2 การบันทึกข้อมูลการช่วยเหลือนักเรียนควรเก็บในที่ที่เหมาะสมและสะดวกในการเรียกใช้

2.3.1.3 การรายงานการช่วยเหลือนักเรียนควรรายงานในส่วนที่เปิดเผยได้โดยไม่ให้เกียรติและคำนึงถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญ

2.3.2 การแก้ไขปัญหานักเรียน

2.3.2.1 การช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนต้องพิจารณาสาเหตุของปัญหาให้ครบถ้วนและหาวิธีการช่วยเหลือให้เหมาะสมกับสาเหตุนั้น ๆ เพราะปัญหาไม่ได้เกิดจากสาเหตุเพียงสาเหตุเดียวแต่อาจเกิดจากหลายสาเหตุที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน

2.3.2.2 ปัญหาที่เหมือนกันของนักเรียนแต่ละคนไม่จำเป็นต้องเกิดจากสาเหตุที่เหมือนกันและวิธีการช่วยเหลือที่ประสบความสำเร็จกับนักเรียนคนหนึ่งก็อาจไม่เหมาะสมกับนักเรียนอีกคนหนึ่งเนื่องจากความแตกต่างของบุคคลดังนั้นการช่วยเหลือนักเรียนโดยเฉพาะการใช้คำแนะนำปรึกษาจึงไม่มีสูตรสำเร็จตายตัวเพียงแต่มีแนวทางกระบวนการหรือทักษะการช่วยเหลือที่ครูแต่ละคนสามารถเรียนรู้ฝึกฝนเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละปัญหาในนักเรียนแต่ละคน โดยมีข้อสังเกตคือการแก้ไขปัญหานักเรียนในบางกรณีครูที่ปรึกษาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลหรือการคัดกรองนักเรียนก็ได้โดยขึ้นอยู่กับกรณีปัญหาของนักเรียนแต่ละคน

สรุปได้ว่าการป้องกันและช่วยแก้ไขปัญหานักเรียน หมายถึงการดูแลช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหา โดยให้การดูแลอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาขึ้น และสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นมาแล้วได้อย่างเหมาะสม โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการแก้ไขปัญห และใช้กิจกรรมที่หลากหลายในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เช่น กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัย กิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านสารเสพติด กิจกรรมประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน เป็นต้น

ด้านการส่งต่อนักเรียน

1. ในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีบางกรณีที่นักเรียนมีความยากแก่การช่วยเหลือแล้วนักเรียนยังคงมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไปเพื่อให้ปัญหานักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกต้องและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้ปัญหานักเรียนเป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครูคนใดคนหนึ่งเท่านั้นความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้นหรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข กรมสุขภาพจิต (2544, น.36-39) กล่าวว่า การส่งต่อแบ่งเป็น 2 แบบคือ

1.1. การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของปัญหา เช่น ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

1.2. การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก เช่น นักจิตวิทยา นักจิตแพทย์ ในปัญหาที่ยากต่อการแก้ไข เช่น ปัญหาเกี่ยวกับจิตใจ ปัญหาพฤติกรรมที่ซับซ้อนรุนแรง เป็นต้น

2. แนวทางการพิจารณาในการส่งต่อโดยครูที่ปรึกษา การส่งนักเรียนไปพบครูอื่น ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือต่อไปนั้น มีแนวทางในการส่งต่อ ดังนี้ นักเรียนมีพฤติกรรมคงเดิมหรือไม่ดีขึ้น หรือแย่ลง แม้ว่าครูที่ปรึกษาจะได้ดำเนินการช่วยเหลือด้วยวิธีการใด ๆ แล้ว

2.1 นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือของครูที่ปรึกษา เช่น นัดให้มาพบ แล้วไม่มาตามนัดอยู่เสมอ ให้ทำกิจกรรมเพื่อการช่วยเหลือก็ไม่ยินดีร่วมกิจกรรมใด ๆ เป็นต้น

2.2 ปัญหาของนักเรียนเป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวข้องกับความรู้สึกความ ซ้ำซ้อนของสภาพจิตใจ ที่จำเป็นต้องให้การช่วยเหลืออย่างใกล้ชิดและได้รับการบำบัดทางจิต

3. แนวดำเนินการส่งต่อนักเรียน การส่งต่อนักเรียนทั้งภายใน และภายนอกมีแนวในการดำเนินการ ดังตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 แนวทางการส่งต่อนักเรียน

แนวทางการส่งต่อนักเรียน	จุดประสงค์
1. ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูที่จะช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้ทราบล่วงหน้า	1. เพื่อให้ผู้รับนักเรียนต่อได้เตรียมการในการช่วยเหลือนักเรียน
2. สรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียน ที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือ ที่ผ่านมารวมทั้งผลที่เกิดขึ้นจากการช่วยเหลือ นั้นให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อ หรือ แบบประสานงาน ขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง	2. เพื่อให้ผู้รับการช่วยเหลือนักเรียนต่อทราบ ข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียนและการดำเนินงาน ของครูที่ปรึกษาที่ผ่านมาทำให้สะดวกในการ วางแผนช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง
3. ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึง ความจำเป็น ในการส่งต่อ โดยใช้คำพูดที่ สร้างสรรค์ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้ที่ ไม่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูหรือผู้ที่จะ ให้ความช่วยเหลือต่อไป	3. เพื่อให้นักเรียนเกิดความสบายใจยินดีรับ การช่วยเหลือจากครูหรือบุคคลอื่นตามที่ครู ที่ปรึกษาเห็นสมควร

ตารางที่ 2.6 (ต่อ)

แนวทางการส่งต่อนักเรียน	จุดประสงค์
4. ครูที่ปรึกษานัดแนะวันเวลาสถานที่นัดพบกับครูหรือผู้ที่รับช่วยเหลือนักเรียนและส่งต่อให้เรียบร้อย	4. รับรู้วันเวลาสถานที่ที่พบบัน
5. ติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	5. เพื่อทราบความก้าวหน้าในการช่วยเหลือนักเรียนและความเปลี่ยนแปลงของนักเรียน

การส่งต่อนักเรียนที่ครูที่ปรึกษาไม่สามารถจะช่วยเหลือได้นั้น เป็นการทำงานร่วมกันของครูในโรงเรียน แต่อยู่ในลักษณะที่แต่ละบุคคลแต่ละฝ่ายปฏิบัติหน้าที่ ที่ตนได้รับมอบหมายครูที่ปรึกษา ซึ่งทราบข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ในความดูแลของตนเป็นอย่างดีนั้น จึงควรเป็นผู้ประสานงานขอความช่วยเหลือ ครูหรือบุคลากรอื่นๆภายใน โรงเรียน แต่หากปัญหานั้นมีความรุนแรงหรือซับซ้อนเกินกว่าที่ภายในโรงเรียนจะแก้ไขหรือให้ความช่วยเหลือได้ ฝ่ายปกครองหรือครูแนะแนวจะเป็นผู้ประสานงาน จัดส่งต่อนักเรียน ไปยังผู้ที่สามารถให้ความช่วยเหลือได้ เช่น โรงพยาบาล นักจิตวิทยา เป็นต้น

สรุปได้ว่าในกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้านนั้น ตั้งแต่การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา นักเรียน การส่งต่อนักเรียน ครูที่ปรึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในทุกขั้นตอน เพราะครูที่ปรึกษาเป็นผู้ที่รู้ข้อมูลของนักเรียนในความรับผิดชอบของตน ดังนั้น ครูที่ปรึกษาและผู้เกี่ยวข้องในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทุกคน ควรจะมีการร่วมกันแก้ไขและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้ และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ทั้งนี้ก็เพราะได้รับการสนับสนุนจากงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นพื้นฐาน

2. วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.4) กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า การดำเนินงานทุกอย่างจะต้องมีการตั้งแนวทางวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเพื่อการวางแผนการทำงานให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอวัตถุประสงค์ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. เพื่อให้โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยกระบวนการ วิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ และมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้

2. เพื่อส่งเสริมให้ครูประจำชั้น / ครูที่ปรึกษา บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และองค์กรภายนอกมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาเต็มศักยภาพ เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546, น.66) ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้โรงเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงานสามารถตรวจสอบได้ประประเมินผลได้

สรุปได้ว่าระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินงานในการดูแลช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนให้มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ และมีการร่วมมือในการทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีกระบวนการในการทำงานที่ชัดเจน อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

3. ประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2547, น.3) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า ประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่

นักเรียน

1. ได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง
2. ได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ
3. ได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
4. มีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง

ครู

1. ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. มีเจตคติที่ดีต่อนักเรียน

3. มีผลงานสอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา
4. มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพครู

ผู้บริหาร

1. รู้ศักยภาพของครูในการขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้
2. ได้ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนใช้ในการกำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียน

หลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษา

3. มีรูปแบบการพัฒนาและการพัฒนาระบบภายใต้การมีส่วนร่วม

ผู้ปกครอง ชุมชน

1. ตระหนักในการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน
2. เข้าใจถึงวิธีการอบรมสั่งสอนบุตรหลาน
3. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลานและบุคคลในชุมชน
4. มีสัมพันธภาพที่ดีกับบุตรหลาน เป็นครอบครัวที่เข้มแข็ง

โรงเรียน

1. มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา
2. ได้รับการยอมรับการสนับสนุน และความร่วมมือจากชุมชน บุคลากร องค์กรที่

เกี่ยวข้อง

3. มีการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้และเอื้ออาทร

เขตพื้นที่การศึกษา

1. พัฒนานวัตกรรมในการพัฒนานักเรียน
2. พัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการทำงาน การนิเทศติดตามผล ประเมินและการศึกษาวิจัย

เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

3. มีระบบข้อมูลสารสนเทศทั้งข้อมูลระดับบุคคล และระดับโรงเรียนเพื่อพัฒนางาน

ต่อไป

ประเทศชาติ

1. นักเรียนมีคุณภาพดี มีปัญญา และมีความสุข
2. มีการเชื่อมโยงข้อมูลของเยาวชนทุกระดับ
3. ลดปัญหาที่ส่งผลต่อเด็กและเยาวชน ลดค่าใช้จ่ายของหน่วยงานต่างๆ
4. ประชาชนมีคุณภาพเป็นกำลังอันสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สรุปได้ว่าประโยชน์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นระบบที่ทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการใช้ชีวิต เป็นคนดีของครอบครัว เป็นพลเมืองที่ดี

ของสังคมและประเทศชาติ ตามศักยภาพของตน โดยนักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและมีการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นกระบวนการตามสภาพปัญหา

4. ปัจจัยสำคัญที่มีต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2552) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งรองผู้อำนวยการโรงเรียนทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและให้การสนับสนุนการดำเนินงานหรือร่วมกิจกรรมตามความเหมาะสมอย่างสม่ำเสมอ

2. ครูทุกคนและผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนมีความสุขที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน

3. คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและมีการประชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอ

4. ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความช่วยเหลือจากครูทุกคนในโรงเรียนร่วมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน

5. การอบรมให้ความรู้และทักษะรวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูลความรู้แก่ครูประจำชั้นที่เกี่ยวข้องเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะเรื่องทักษะการให้คำปรึกษาเบื้องต้นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียนโรงเรียนควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

สรุปได้ว่าปัจจัยสำคัญที่มีต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือการทำงานอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการที่ทำงานชัดเจน และต้องมีการประสานงานในการทำงานกับทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อีกทั้งต้องมีการอบรมให้ความรู้และทักษะในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

แนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ

1. ความเป็นมาของทฤษฎีเชิงระบบ

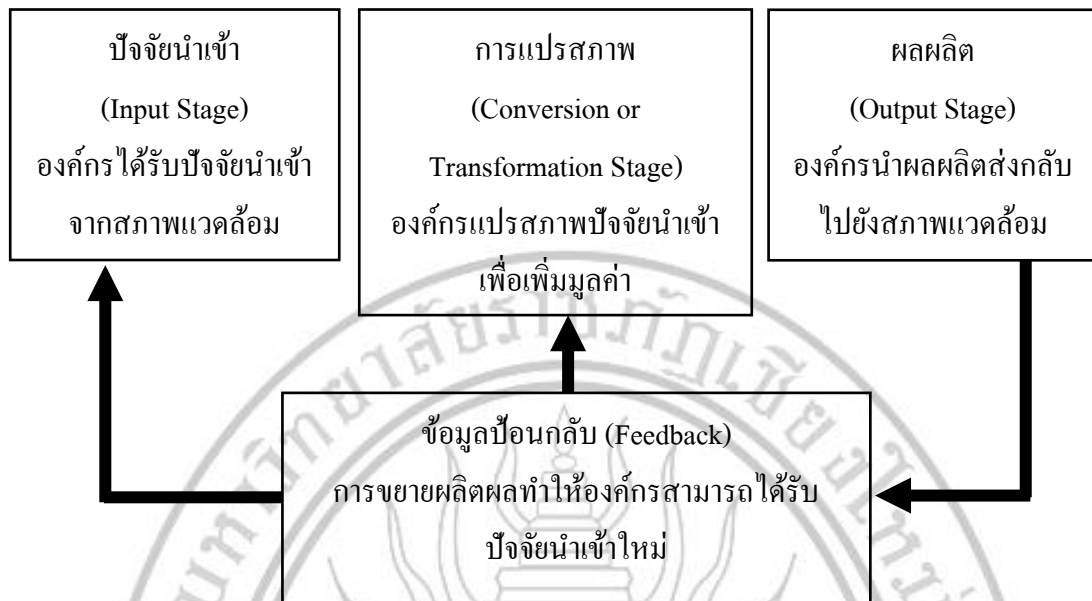
การที่จะศึกษาถึงองค์การโดยเน้นเฉพาะโครงสร้างตามแนวคิดของนักวิชาการกลุ่มบริหารเชิงวิทยาศาสตร์หรือเน้นเฉพาะการปฏิสัมพันธ์ของกลุ่มบริหารเชิงมนุษยสัมพันธ์ย่อมมีปัญหา เพราะไม่ครอบคลุมพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การทั้งระบบทำให้สามารถอธิบายพฤติกรรมทุกส่วนขององค์การได้ทุกระดับ ทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์การ ทฤษฎีนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานเป็นอย่างมาก

การนำเอาแนวคิดของวิธีการเชิงระบบ (System Approach) มาใช้ในการบริหารงานด้วยเหตุผลที่ว่าในปัจจุบันองค์การมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและสลับซับซ้อนมากขึ้นจึงยากที่จะพิจารณาถึงพฤติกรรมขององค์การ โดยให้ครอบคลุมได้หมดทุกแง่มุม ทำให้นักวิชาการการบริหารทฤษฎีองค์การสมัยใหม่หันมาศึกษาเรื่องพฤติกรรมขององค์การ โดยมีความเห็นว่าองค์การเป็นระบบสังคมซึ่งเป็นระบบใหญ่ จึงต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ตลอดเวลา (จันทรานี สงวนนาม, 2545, น.83)

ผู้ที่คิดทฤษฎีเชิงระบบ คือ ลัทธิ กอน เบอธาลแลนฟี (Ludwig Von Bertalanffy) ซึ่งเป็นนักชีววิทยา เขาเป็นคนแรกที่เขียนหนังสือชื่อ “General System Theory” โดยนำเอาแนวความคิดมาจากระบบชีววิทยา ซึ่งเป็นระบบเปิดที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมว่าระบบชีววิทยาที่สมบูรณ์จะช่วยให้ทั้งคน สัตว์ และพืช สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ทั้งในด้านการเรียนรู้ ปฏิกริยาตอบสนอง และการแก้ปัญหา เขามีความเชื่อว่าเป็นเมื่อองค์การเป็นระบบเปิด จึงย่อมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และเปลี่ยนแปลงได้อย่างเป็นระบบมีความเกี่ยวพันต่อกันหลายด้านหลายระดับ และส่วนต่าง ๆ ขององค์การก็เป็นส่วนสำคัญเท่า ๆ กับตัวขององค์การเอง ดังนั้นทฤษฎีระบบจะรวมเอาระบบย่อยทุกชนิดทั้งทางด้านชีวภาพ กายภาพ พฤติกรรม ความคิดเกี่ยวกับการควบคุมโครงสร้างเป้าหมาย และกระบวนการปฏิบัติงานไว้ด้วยกัน (จันทรานี สงวนนาม, 2545, น. 84) โดยให้ความหมายของคำว่า “เป็นชุดของส่วนประกอบต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีฐานะคงอยู่ในสิ่งแวดล้อม” กล่าวคือ ระบบจะรับเอาปัจจัยนำเข้า (Input) บางอย่างจากสิ่งแวดล้อมผ่านกระบวนการการแปรสภาพด้วยวิธีการใดวิธีการหนึ่ง และส่งผลผลิต (Output) บางอย่างกลับมายังสิ่งแวดล้อมนั้น เช่น ระบบเครื่องจักรกล จะประกอบด้วยชิ้นส่วนย่อยต่าง ๆ ของเครื่องจักร และเมื่อมีปัจจัยนำเข้า เป็นเชื้อเพลิงหรือวัตถุดิบ ผ่านกระบวนการของเครื่อง ก็สามารมีผลผลิตหรือผลงานกลับออกมาได้ (เจริญผล สุวรรณโชติ, 2544, น.209)

ดังนั้นทฤษฎีเชิงระบบ (System Theory) จึงเป็นวิธีการจัดการที่ผสมผสานหน้าที่การจัดการกิจกรรมการจัดการและการวางแผนเชิงกลยุทธ์เข้าด้วยกัน โดยพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมภายนอกและองค์ประกอบทุกส่วนที่มีผลต่อระบบการทำงานและผลลัพธ์ที่ออกมา

แผนภาพที่ 2.2 แสดงถึงระบบหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input Stage) ขั้นตอนการแปรสภาพ (Conversion or Transformation Stage) และขั้นตอนผลผลิต (Output Stage) และมีข้อมูลป้อนกลับ (Feedback)

ภาพที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ของระบบต่าง ๆ
ที่มา : อำนาจ ธีระวิช, 2553.

2. ความหมายของระบบ

คำว่า “ระบบ” ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2554 ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กลุ่มของสิ่งซึ่งมีลักษณะประสานเข้าเป็นสิ่งเดียวกันตามหลักแห่งความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน ด้วยระเบียบของธรรมชาติหรือหลักเหตุผลทางวิชาการ เช่น ระบบประสาท ระบบทางเดินอาหาร ระบบจักรวาล ระบบสังคม ระบบการบริหารประเทศ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช (2540, น.93) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบหมายถึงสิ่งซึ่งประกอบขึ้นด้วยองค์ประกอบหรือหน่วยย่อย องค์ประกอบหรือหน่วยย่อยเหล่านี้มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, น.66) ได้ให้ความหมายของระบบไว้ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ความหมายที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยความหมายที่เป็นนามธรรมของระบบหมายถึง วิธีการ (Method) การปฏิบัติงานที่มีรูปแบบและขั้นตอนที่ไม่ตายตัว อาจผันแปรตามสภาพแวดล้อมและปัจจัยที่กำหนดให้ ส่วนความหมายที่เป็นรูปธรรม หมายถึง สรรพสิ่ง (Entity) ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์และพึ่งพาอาศัยกัน โดยมีส่วนหนึ่งเป็นศูนย์กลางของระบบ

จันทราณี สงวนนาม (2545, น.85) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ระบบเป็นกลุ่มองค์ประกอบต่างๆ ที่มีความสัมพันธ์ระหว่างกันและมีความเกี่ยวข้องกันในลักษณะที่ทำให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อกระทำกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลสำเร็จตามความต้องการขององค์การ

สรุปได้ว่า ระบบ หมายถึงความเชื่อมโยงของทุกส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการกระทำที่เกิดขึ้นโดยดำเนินการอย่างผสมผสาน ทั้งที่เป็นในรูปแบบนามธรรมและรูปธรรม เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดเอาไว้ และสามารถแก้ไขขั้นตอนในการดำเนินงานที่ยังไม่สมบูรณ์ให้สามารถดำเนินรวมกันอย่างต่อเนื่องได้

3. หลักการและแนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบ

จันทราณี สงวนนาม (2545, น.85-86) ได้กล่าวถึงหลักการและแนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบ ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีระบบมีความเชื่อว่า ระบบจะต้องเป็นระบบเปิด (Open System) กล่าวคือจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยได้รับอิทธิพล หรือผลกระทบตลอดเวลาจากสภาพแวดล้อม
2. มีรูปแบบของการจัดลำดับ (The Hierarchical Model) ในลักษณะของระบบใหญ่และระบบย่อยที่สัมพันธ์กัน
3. มีรูปแบบของปัจจัยป้อนเข้าและผลิตผล (Input Output Model) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของปฏิสัมพันธ์ที่มีกับสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตตามลำดับเป็นองค์ประกอบของระบบ
4. แต่ละองค์ประกอบของระบบจะต้องมีส่วนสัมพันธ์กันหรือมีผลกระทบต่อกันและกัน (The Entities Model) หมายความว่า ถ้าองค์ประกอบของระบบตัวใดตัวหนึ่งเปลี่ยนไป ก็จะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนขององค์ประกอบตัวอื่น
5. ทฤษฎีระบบเชื่อในหลักการของการมีเหตุ-ผลของสิ่งต่างๆ (Cause and Effect) ซึ่งเป็นหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่สามารถพิสูจน์ได้ ทฤษฎีระบบไม่เชื่อผลของสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง เกิดจากสาเหตุเดียว แต่ทฤษฎีระบบเชื่อว่าปัญหาทางการบริหารที่เกิดขึ้นมักมาจากสาเหตุที่มากกว่าหนึ่งสาเหตุ
6. ทฤษฎีระบบจะมองทุกๆ อย่างในภาพรวมของทุกองค์ประกอบมากกว่าที่จะมองเพียงส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบ
7. ทฤษฎีระบบคำนึงถึงผลของการปฏิบัติที่เป็น “Output” หรือ “Product” มากกว่า “Process” ซึ่งผลสุดท้ายของงานที่ได้รับอาจมีมากมายหลายสิ่งซึ่งก็คือผลกระทบ (Outcome or Impact) ที่เกิดขึ้นตามมาในภายหลังนั่นเอง

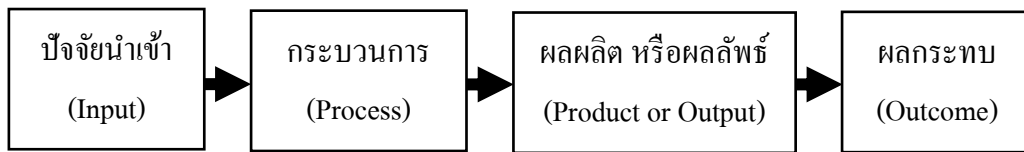
8. ทฤษฎีระบบจะมีกระบวนการปรับเปลี่ยนและป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback Analysis) นั่นเอง

สรุปได้ว่าหลักการและแนวคิดของทฤษฎีเชิงระบบ หมายถึงระบบเปิดที่ได้รับอิทธิพลหรือผลกระทบจากสิ่งแวดล้อม โดยมีการจัดลำดับเป็นระบบใหญ่และระบบย่อยที่สัมพันธ์กัน ซึ่งสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กัน คือปัจจัยนำเข้าและผลผลิต เริ่มต้นจากปัจจัย กระบวนการ และผลผลิตตามลำดับเป็นองค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบต้องมีความสัมพันธ์กันหากระบบตัวใดเปลี่ยนแปลงก็มีผลกระทบต่อองค์ประกอบตัวอื่น ซึ่งทฤษฎีเชิงระบบเชื่อในหลักการวิทยาศาสตร์ และเชื่อว่าปัญหาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นต้องมาจากหลายสาเหตุ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาต้องมองในภาพรวมไม่มองเพียงด้านเดียว อีกทั้งทฤษฎีระบบยังคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติงานตามมาในภายหลัง

4. องค์ประกอบของระบบ

จากหลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ ระบบประกอบด้วยส่วนประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้ (จันทราณี สงวนนาม, 2545, น.86-87)

1. ปัจจัยนำเข้า หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารทุก ๆ ด้าน ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Materials) การบริหารจัดการ (Management) และแรงจูงใจ (Motivation) ที่เป็นส่วนเริ่มต้นและเป็นตัวจักรสำคัญในการปฏิบัติงานขององค์กร
2. กระบวนการ หมายถึง การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เนื่องจากในกระบวนการจะมีระบบย่อย ๆ รวมกันอยู่หลายระบบครบวงจร ตั้งแต่การบริหาร การจัดการ การนิเทศ การวัดและประเมินผล การติดตามตรวจสอบ เป็นต้น เพื่อให้ปัจจัยทั้งหลายเข้าไปสู่กระบวนการทุกกระบวนการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผลผลิต หรือผลลัพธ์ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากกระบวนการของการนำเอาปัจจัยมาปฏิบัติเพื่อให้เกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
4. ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากผลลัพธ์ที่ได้ ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่คาดไว้หรือไม่เคยคาดคิดมาก่อนว่าจะเกิดขึ้นก็ได้ เขียนเป็นรูปแบบได้ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 องค์ประกอบของระบบ

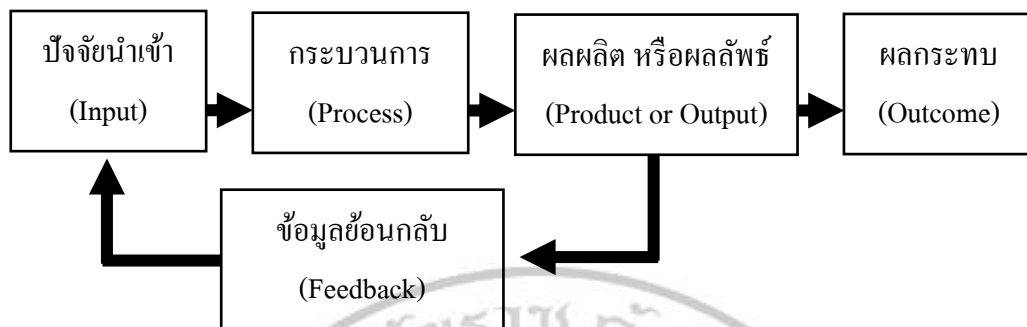
ที่มา : จันทราณี สงวนนาม, 2545.

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของระบบ หมายถึงส่วนประกอบที่สำคัญสามารถโดยแยกเป็น ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลิต หรือ ผลลัพธ์ (Product or Output) และ ผลกระทบ (Impact) ซึ่งส่วนประกอบทั้งหมดจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และดำเนินการอย่างเป็น กระบวนการมีประสิทธิภาพ

5. รูปแบบของการวิเคราะห์ระบบ

การนำเอาทฤษฎีระบบหรือวิธีระบบมาใช้ในการบริหารองค์การหากนำมาใช้ให้ดี ถูกต้องและเหมาะสม ระบบก็จะช่วยให้องค์การมีประสิทธิภาพ ในทางตรงกันข้ามหากนำมาใช้ไม่ ถูกต้องหรือองค์ประกอบแต่ละส่วนของระบบไม่สัมพันธ์กันอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อองค์การ ได้ ดังนั้นการนำเอาทฤษฎีระบบมาใช้ จึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ระบบ (System Analysis) ควบคู่ ไปด้วย

การวิเคราะห์ระบบจะช่วยให้ผู้บริหารทราบว่า หากผลิตหรือผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นไม่ เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ปัญหานั้นจะเกิดจากองค์ประกอบใดของระบบ มีความสัมพันธ์ เกี่ยวข้องกันหรือไม่ อย่างไร ข้อมูลย้อนกลับจะช่วยให้ทราบถึงประเภทของปัญหา จุดที่ต้องได้รับการ พัฒนาแก้ไขหรือปรับปรุงได้มากขึ้น การแก้ไขปรับปรุงก็ต้องกระทำอย่างเป็นระบบมิใช่ แก้ไขเฉพาะด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น (จันทราณี สงวนนาม, 2545, น.87-89) ดังภาพที่ 2.4

ภาพที่ 2.4 องค์ประกอบของระบบ
ที่มา : จันทราณี สงวนนาม, 2545.

การวิเคราะห์ระบบเป็นส่วนหนึ่งของระบบ ที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าผลผลิตหรือผลลัพธ์ โดยมุ่งวิเคราะห์ปัญหาและเป็นกระบวนการประเมินวิธีระบบ

การวิเคราะห์ระบบเป็นขั้นตอนแรกของการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย เพื่อให้มีระบบการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ เพราะพัฒนาการคือการปรับปรุงเพื่อให้สภาพที่มีปัญหาอยู่หมดไป หรือเหลือน้อยลงตามศักยภาพของทรัพยากรและข้อจำกัดที่มีอยู่ให้เกิดความสมดุลของโครงสร้างและองค์ประกอบต่างๆ ในระบบจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ระบบ

สรุปว่าการวิเคราะห์ระบบมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลวิธีระบบในเรื่องต่อไปนี้

1. ประเมินความมีประสิทธิภาพของระบบงาน
2. ประเมินเวลา
3. ประเมินการใช้งบประมาณ
4. ประเมินความถูกต้องของกระบวนการ
5. ประเมินผลผลิตหรือผลงาน

วิธีการระบบและการวิเคราะห์ระบบเป็นกระบวนการที่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์ที่มีเหตุผลและมุ่งไปที่กระบวนการแก้ไขปัญหาอย่างมีขั้นตอน

สรุปได้ว่ารูปแบบของการวิเคราะห์ระบบ หมายถึงการวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละองค์ประกอบของระบบ และทำการวิเคราะห์ทุกองค์ประกอบของระบบ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์เพื่อแก้ไขปัญหาทำให้บรรลุผลตามเป้าหมายและพัฒนาปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ

6. การนำทฤษฎีระบบมาใช้ในการแก้ปัญหา

การนำวิธีการระบบมาใช้แก้ปัญหานั้น ก่อนอื่นควรจะต้องรู้และทำความเข้าใจว่าปัญหา คืออะไรเสียก่อน (จันทราณี สงวนนาม, 2545, น.89-92)

1. ปัญหา คือ ความแตกต่างระหว่างสภาพที่พึงประสงค์กับสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน
2. ปัญหา คือ ความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังว่าควรจะเป็นกับสิ่งเป็นอยู่ในปัจจุบัน
3. ปัญหา คือ สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต และมีแนวโน้มว่าจะไม่ตรงกับความต้องการ

4. ปัญหา คือ ความต้องการ
5. ปัญหา คือ สิ่งที่ไม่ตรงกับความต้องการหรือความพอดี มากเกินไปก็เป็นปัญหาน้อยเกินไปก็เป็นปัญหา

สรุปว่าปัญหา คือ ความเบี่ยงเบนของสภาพการณ์ที่เกิดขึ้น ซึ่งแตกต่างกับสภาพการณ์ที่ต้องการ สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

ปัญหา = สภาพที่คาดหวัง – สภาพความเป็นจริง X ความวิตกกังวล

Problem = Expectation – Reality X Concern

ถ้าสามารถแก้ปัญหาได้ → ชีวิตก็จะมีคุณภาพ

Solution → Quality of Life/Work

ประเภทของปัญหา แบ่งออกเป็นหลายประการ

1. ปัญหาที่แบ่งตามระดับความรุนแรงของสภาพการณ์ของปัญหา (Degree or Condition of the Problem) แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ปัญหาที่เกิดจากสภาพการณ์คงที่ (Stable) เช่น ปัญหาที่เกี่ยวกับเนื้องานระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งไม่จำเป็นต้องรีบแก้ไข

1.2 ปัญหาที่เกิดจากสภาพการณ์ที่เป็นพลวัต (Dynamic) เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมคน และการปฏิบัติ

1.3 ปัญหาวิกฤติ (Critical) เป็นปัญหารุนแรงที่จะต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ถ้าไม่แก้ไขจะส่งผลกระทบกับปัญหาอื่น ๆ ได้

2. ปัญหาที่แบ่งตามความเบี่ยงเบนของสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงกับความต้องการที่เกิดขึ้นในเวลาต่างกัน

2.1 ปัญหาขัดข้อง ถ้าความเบี่ยงเบนเกิดขึ้นในอดีตปัจจุบันยังคงปรากฏอยู่และมีแนวโน้มว่าจะเกิดต่อไปในอนาคตเพราะมาตรการแก้ไขไม่ได้ผล จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุงเรียกว่าปัญหาขัดข้อง

2.2 ปัญหาป้องกัน ถ้าในอดีตไม่มีความเบี่ยงเบนแต่ปัจจุบันมีสิ่งที่ยกกว่าจะเกิดความเบี่ยงเบนหรือเกิดปัญหขึ้นในอนาคต ถ้าไม่ป้องกันไว้ก่อน

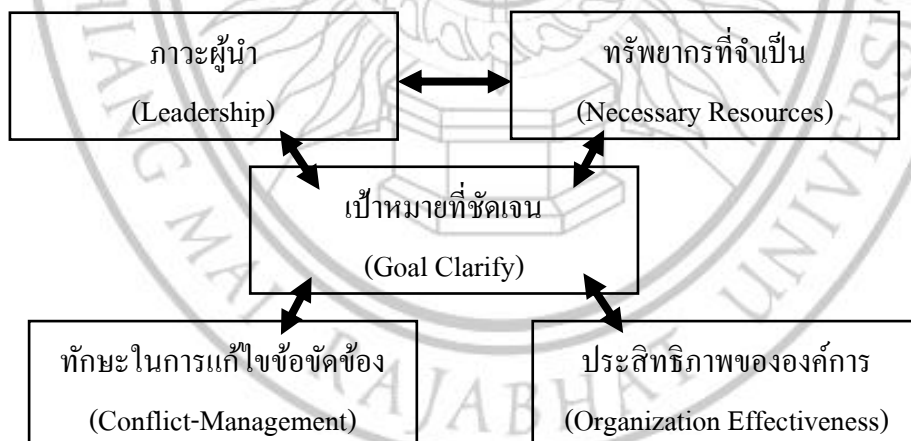
2.3 ปัญหาเชิงพัฒนา ต้องการแก้ไขเปลี่ยนแปลง (Change) เพื่อปรับปรุงสภาพในอนาคตให้ดีกว่าเดิมอย่างมีเป้าหมายว่าจะพัฒนาในเรื่องใด จึงจะทำให้คุณภาพของงานสูงขึ้น

ผู้บริหารที่มีความเชื่อว่าผลของสถานการณ์เกิดจากสาเหตุใดเพียงสาเหตุเดียว (A Single-Causation) จะมีลักษณะของผู้นำที่มีความเข้มแข็ง เชื้อมั่นในตนเองว่าการเป็นผู้นำที่เข้มแข็งจะเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพขององค์กร เขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำที่เข้มแข็งและประสิทธิภาพขององค์กร
ที่มา : จันทรานี สงวนนาม, 2545.

ส่วนผู้บริหารที่มีความเชื่อว่าผลของสถานการณ์เกิดจากหลายสาเหตุตามแนวคิดของทฤษฎีระบบจะมีลักษณะของผู้นำที่มีภาวะผู้นำ มีทักษะในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง รู้จักใช้ทรัพยากรที่จำเป็นและรู้เป้าหมายขององค์กรอย่างชัดเจน เพื่อนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร เขียนเป็นภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2.6 ผลของสถานการณ์ที่เกิดจากหลายสาเหตุ
ที่มา : จันทรานี สงวนนาม, 2545.

ขั้นตอนการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีระบบ

1. ระบุประเด็นปัญหา (Problem/Need Formulation)
2. กำหนดวัตถุประสงค์ (Establishing Objective)
3. ระบุแหล่งทรัพยากร/ข้อจำกัด (Resources/Constraints)
4. กำหนดเกณฑ์ของความสำเร็จ (Criteria of Success)
5. กำหนดทางเลือกหลาย ๆ ทาง (Alternative)
6. กำหนดรูปแบบทางเลือก (Model for Selecting Alternatives)
7. จัดลำดับทางเลือก (Ranking of Alternatives)
8. ตัดสินใจ/ทำแผนปฏิบัติการ (Decision Making Formulation/Specification of Action Plan)
9. นำแผนไปปฏิบัติ (Implementation)
10. ติดตามกำกับ/ประเมินผล (Monitoring/Evaluation and Feedback)

สรุปได้ว่าการนำทฤษฎีระบบมาใช้ในการแก้ปัญหา คือการนำขั้นตอนการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีระบบ มาใช้ในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง โดยมีผู้บริหารเป็นผู้ที่กำหนดเป้าหมายและนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร

7. ประโยชน์ของการนำวิธีระบบมาใช้ในการแก้ปัญหการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาเป็นระบบ (Education System) และในระบบการศึกษาก็มักจะมีระบบย่อย (Sub-System) อื่นหลายระบบ เช่น ระบบบริหาร ระบบการเรียนการสอน ระบบการวางแผน ระบบการนิเทศฯ ฯลฯ การนำวิธีระบบมาใช้ในการแก้ปัญหการศึกษาก็จะช่วยให้เกิดประโยชน์ดังนี้ (จันทร์านิ สงวนนาม, 2545, น.92)

1. ช่วยกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษา
2. ช่วยให้การจัดทรัพยากรเป็นไปอย่างมีระบบ เพื่อให้บรรลุผลวัตถุประสงค์
3. ช่วยกำหนดคุณลักษณะ/รายละเอียดที่จำเป็นและไม่ตรงประเด็น
4. ช่วยให้เห็นมองเห็นวัตถุประสงค์ที่สามารถวัดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
5. ช่วยเสนอแนะวิธีการในการพัฒนานวัตกรรมและการแก้ไขปัญหาที่รุนแรง (Critical) ทางการศึกษา
6. ก่อให้เกิดความยุติธรรม เพราะวิธีการระบบเป็นวิธีการที่ปราศจากความลำเอียง
7. เป็นเครื่องมือที่ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจ
8. ช่วยผู้บริหารในการตัดสินใจค่านิยมและนโยบายได้ครอบคลุมรับผิดชอบ

สรุปได้ว่าทฤษฎีเชิงระบบเป็นระบบที่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงาน หรือตามสภาวะแวดล้อม/สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา โดยสามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนหลัก คือ สิ่งที่ป้อนเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ระบบในการดำเนินงานแต่ละพื้นที่หรือแต่ละองค์การก็ย่อมมีบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่นั้นๆ และทฤษฎีระบบถือเป็นฐานแนวคิดหลักในการจัดการ ดำเนินการในแต่ละองค์การให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การอย่างเป็นรูปธรรมได้

หลักการบริหารงาน 4 M

เมื่อกล่าวถึงคำว่า การบริหารส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการบริหารราชการคำศัพท์ที่ใช้มี 2 คำคือ การบริหาร (Administration) นิยมใช้กับการบริหารราชการหรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ศัพท์อีกคำหนึ่งที่ใช้คือ การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนหรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ อย่างไรก็ตามคำว่า การบริหารกับคำว่าจัดการใช้แทนกันได้ มีความหมายเหมือนกัน (สมคิด บางโม, 2546, น.60) ในเอกสารคำสอนเล่มนี้จะใช้สองคำนี้ปะปนกันไปตลอดไปตามความเหมาะสมจึงเป็นที่ต้องรู้ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลปะเพื่อเอาคน ทรัพยากรมารวมกันแล้วอำนาจการให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการปัจจัยในการบริหารมีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. คนหรือบุคคล (Man) เป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารงาน หน่วยงานหรือองค์การต่างๆ จำเป็นต้องมีคนที่ปฏิบัติงาน ผลงานที่จะออกมาได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบต่อองค์การหรือหน่วยงานนั้น ๆ
2. เงิน (Money) หน่วยงานจำเป็นที่จะต้องมียงบประมาณเพื่อการบริหารงานหากขาดงบประมาณ การบริหารงานของหน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย
3. ทรัพยากรหรือวัสดุ (Material) การบริหารจำเป็นต้องมีวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหาร หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็จะย่อมจะเป็นอุปสรรคหรือทำให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน
4. การบริหารจัดการ (Management) เป็นภารกิจของผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชาโดยตรง คือกลไกและตัวประสานที่สำคัญที่สุดในการประมวล ผลักดันและกำกับปัจจัยต่างๆ ทั้ง 3 ประการให้สามารถดำเนินไปได้โดยมีประสิทธิภาพจนบรรลุเป้าหมายของหน่วยงานตามที่ต้องการ

สรุปความได้ว่าในการบริหารงานทุกองค์กรจะต้องอาศัยปัจจัยหลักในการบริหารงาน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือหลักการบริหารงาน 4M อันประกอบไปด้วย 1. คน (Man) 2. วัสดุ (Material) 3. เงิน (Money) และ 4. การจัดการ (Management) ซึ่งในทุกปัจจัยมีความสำคัญในระดับที่เท่าๆกัน โดยถ้าขาดปัจจัยในข้อใดข้อหนึ่งองค์กรอาจจะไม่สามารถดำเนินการทำงานไปได้ถึงในระดับที่ตั้งเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ขั้นตอนและวิธีการในการส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนอย่างเป็นระบบและมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน มีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพ และต้องได้รับความร่วมมือจากทุกๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และแนวคิด ทฤษฎีเชิงระบบ คือ ระบบที่สามารถมีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามบทบาทหน้าในการดำเนินงาน หรือตามสภาวะแวดล้อม/สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) 2. กระบวนการ (Process) 3. ผลผลิต (Output) ซึ่งแต่ละส่วนจะต้องมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์ และผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทั้งนี้ระบบในการดำเนินงานแต่ละพื้นที่หรือแต่ละองค์กรก็ย่อมมีบริบทเฉพาะของแต่ละพื้นที่ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่นั้นๆ และทฤษฎีระบบถือเป็นฐานแนวคิดหลักในการจัดการ ดำเนินการในแต่ละองค์กรให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรอย่างเป็นรูปธรรมได้ และหลักการบริหารงาน 4 M คือ ปัจจัยหลักในการบริหารงาน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ได้แก่ 1. คน (Man) 2. วัสดุ (Material) 3. เงิน (Money) และ 4. การจัดการ (Management) ซึ่งในทุกปัจจัยมีความสำคัญถ้าขาดปัจจัยในข้อใดข้อหนึ่งองค์กรอาจจะไม่สามารถดำเนินการทำงานให้ถึงเป้าหมายหรือบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรได้

บริบทของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 34 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน และเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ ตั้งอยู่เลขที่ 367 หมู่ที่ 1 ถนนเจริญทัศน์ ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีพื้นที่ตั้งอยู่บนภูเขามีสภาพความสูงจากระดับน้ำทะเล 848 เมตร และมีระยะทางห่างจากอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 186 กิโลเมตร ในเปิดสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีพื้นที่ทั้งหมด 2 แปลง รวม 48 ไร่ 2 งาน 14 ตารางวา โรงเรียนในเขตบริการ 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลอมก๋อย ตำบลยางเปียง ตำบลสบโขง และตำบลนาเกียน

ปัจจุบันมีผู้บริหารโรงเรียนจำนวน 2 คน คือ 1. นายทัศนธร อินทวงษ์ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน 2. นายประสงค์ พยุภกรพิณธุ์ ดำรงตำแหน่งเป็นรองผู้อำนวยการโรงเรียน มีบุคลากรครู ทั้งหมดจำนวน 64 คน มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสนับสนุนการสอนจำนวน 7 คน มีจำนวนนักเรียนในปัจจุบัน (ปีการศึกษา 2561) ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น นักเรียนชาย 214 คน นักเรียนหญิง 341 คน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย นักเรียนชาย 175 คน นักเรียนหญิง 399 คน รวมทั้งหมด 1,129 คน

นักเรียนโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมเป็นนักเรียนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ โดยมีชาติพันธุ์ที่อยู่ในพื้นที่ ได้แก่ ชาวพื้นเมือง ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง หรือ ปกาเกอะญอ ชาวเขาเผ่าม้ง ชาวเขาเผ่าลาหู่ (ลีซอ) และชาวเขาเผ่าลัวะ ทางครอบครัวของนักเรียนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม และหาของป่าเพื่อยังชีพ โดยเมื่อจบการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 นักเรียนส่วนใหญ่ได้เข้าศึกษาในระดับที่สูงขึ้น แต่มีนักเรียนบางส่วนไม่ได้รับการศึกษาต่อเนื่องจากต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัว

พื้นที่อำเภออมก๋อยเป็นพื้นที่ภูเขาสูงมีภูมิอากาศเหมาะสมสำหรับการปลูกฝิ่น ทำให้มีปัญหาเรื่องยาเสพติดในพื้นที่ การดำเนินการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนและป้องกันแก้ไขปัญหที่อาจจะเกิดกับนักเรียน ทั้งในเรื่องการศึกษาต่อและการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมเมื่ออยู่ในสังคมและชุมชนของตนเอง ซึ่งในปีการศึกษา 2561 โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนและกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ขั้นตอน โดยจากสรุปผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่ามีผลการดำเนินงานที่บรรลุตามวัตถุประสงค์ แต่ยังมีข้อเสนอแนะที่น่าสนใจในการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ทำให้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุทธิชัย อัมโรสถ (2551) ได้ศึกษาการส่งเสริมงานกิจการนักเรียนของนักเรียนโรงเรียนในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ด้านการวางแผนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผู้บริหารและครูพบว่าการดำเนินงานมากโดยโรงเรียนมีการวางแผนการดำเนินงานกำหนดการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน ส่วนปัญหาที่พบ คือ ผู้บริหารและครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการแนวทางวิธีการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีข้อเสนอแนะให้มีการประชุมชี้แจงหรืออบรมเกี่ยวกับแนวทาง วิธีการดำเนินงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินงานทุกโรงเรียนมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนโยบายผู้บริหาร ครูและนักเรียนมีความเห็นตรงกันว่ามีการดำเนินการมากโดยมีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน สอบถามสัมภาษณ์นักเรียน และบันทึกข้อมูลนักเรียนรายบุคคลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ

รัตนพร พลลาภ (2551) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมุกดาหาร อ.เมืองมุกดาหาร จ.มุกดาหารวรอบที่ 1 ใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการพบว่ากลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีขึ้นแต่มีผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าจำนวน 2 คน อยากให้มีการให้เทคนิคการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนเนื่องจากไม่มีความมั่นใจในการให้คำปรึกษาจึงได้มีการพัฒนาในวรอบที่สองโดยใช้กลยุทธ์การนิเทศแบบมีส่วนร่วมจากผลการศึกษาพบว่าครูผู้ร่วมศึกษาค้นคว้าได้รับความรู้ความเข้าใจการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้นและสามารถปฏิบัติได้ดีขึ้นตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ธงชาติ วงษ์สวรรค์ และพญทิพย์ ศิริบรรณพิทักษ์ (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมขั้นตอนการวิจัยมี 6 ขั้นตอนคือขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขั้นที่ 2 การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขั้นที่ 3 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขั้นที่ 5 การทดลองใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 และขั้นที่ 6 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรอบที่ 2 และขั้นที่ 4 การประเมินและปรับปรุงระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนพบว่าผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความพึงพอใจที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นทั้งด้านนักเรียนผู้บริหารครูผู้ปกครองและชุมชนด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนักเรียนได้รู้จักตนเองสามารถปรับตัวมีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขครูผู้สอนนำผลการดำเนินงานไปพัฒนาการจัดการเรียนรู้ผู้บริหารโรงเรียนนำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนไปใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนานักเรียนหลักสูตรและคุณภาพการจัดการศึกษาโรงเรียนได้รับการยอมรับการสนับสนุนและการร่วมมือจากผู้ปกครองชุมชนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

รุ่งรัตน์ เชื้อไทย (2552) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนการนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวันครู 2502 อำเภอคงจังหวัดนครราชสีมาโดยใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research Principle) ตามแนวคิดของเคมมิสและแม็กทีกการ์ต (Kemmis and McTaggart)

โดยดำเนินการ 2 วงรอบ (Spiral) แต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผลการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในวงรอบที่ 1 โดยใช้กลยุทธ์การประชุมเชิงปฏิบัติการและการนิเทศเมื่อครบ 2 วงรอบแล้วทำให้ครูเกิดการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงควรส่งเสริมสนับสนุนให้นำกลยุทธ์ดังกล่าวนี้ไปใช้ในการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนอื่นต่อไป

รินดา คุณมา (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนดอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ได้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในความดูแลช่วยเหลือนักเรียน เยี่ยมบ้านนักเรียน วางแผนการคัดกรองนักเรียน จัดกิจกรรมชุมนุม จัดกิจกรรมโฮมรูม ให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหาให้นักเรียน มอบหมายให้นักเรียนรับผิดชอบในห้องเรียน และให้ฝ่ายปกครองได้ดูแลแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

สมพร ใจบุญนอก (2553) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในการส่งเสริมนักเรียนได้บันทึกกิจกรรมโฮมรูม ได้จัดกิจกรรมเยี่ยมบ้านนักเรียนปีละ 1 ครั้ง ได้จัดกิจกรรมอบรมจริยธรรมประจำสัปดาห์ จัดกิจกรรมเพื่อสุขภาพ และประชุมผู้ปกครองนักเรียนเพื่อปรึกษาหารือเกี่ยวกับความประพฤติของนักเรียน ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

กชกมล ประวันจะ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านเหล่า อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามเพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านเหล่า อำเภอยักษ์ภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามตามกรอบการศึกษา 5 ด้านคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมการป้องกันและแก้ไขการส่งต่อ โดยใช้การวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) ผลการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาสามารถปฏิบัติการให้คำปรึกษาช่วยเหลือนักเรียนได้ดีขึ้นและเมื่อวางระบบการทำงานให้ชัดเจนทุกขั้นตอนครูสามารถปฏิบัติงานได้ตามบทบาทหน้าที่ได้ชัดเจนถูกต้องและรวดเร็วเป็นผลดีต่อการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้

ทักษิณ วงศ์ฉลาด (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราชภัฏวิทยาเขต) อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านบัวโคก (บัวโคกราชภัฏวิทยาเขต) อำเภอนาคู จังหวัดสุรินทร์ทั้ง 5 ด้านให้มีประสิทธิภาพการดำเนินการพัฒนาใช้หลักการวิจัยปฏิบัติการ

(Action Research) ดำเนินการ 2 วงรอบแต่ละวงรอบประกอบด้วย 4 ขั้นตอนคือการวางแผน (Planning) การปฏิบัติ (Action) การสังเกต (Observation) และการสะท้อนผล (Reflection) กลยุทธ์คือการประชุมเชิงปฏิบัติการการศึกษาเอกสารกรณีศึกษาแบบมีส่วนร่วมและการนิเทศกำกับติดตาม คุรุมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีความมั่นใจสามารถนำไปสู่การจัดกิจกรรมการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ตามกรอบงาน 5 ด้านคือด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียนด้านการส่งเสริมนักเรียนด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาและด้านการส่งต่อนักเรียน คุรุเกิดความมั่นใจและเกิดขวัญกำลังใจสามารถดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างต่อเนื่องส่งผลให้ คุรุมีความรู้ความเข้าใจสามารถดำเนินการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบงาน 5 ด้านได้อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

อานนท์ ตอรัมย์ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองคันนา อำเภอนมดรัก จังหวัดสุรินทร์ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองคันนา อำเภอนมดรัก จังหวัดสุรินทร์ตามกรอบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ด้านคือการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อโดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของเคมมิสและแมกแท็กการ์ด (Kemmis and McTaggart) ประกอบด้วยการวางแผน การปฏิบัติการสังเกต และการสะท้อนผล พบว่าครูส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจมากขึ้น คุรุสามารถบอกถึงวิธีการช่วยเหลือเด็กให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้และปฏิบัติงานช่วยเหลือนักเรียนตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้เป็นปัจจุบัน

ศุวดี อุปสินใจ (2553) ได้ศึกษาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ ประกอบไปด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1) สร้างสมาชิกการศึกษาของชุมชน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการสร้างเครือข่ายการระดมทุนและทรัพยากรในเพื่อพัฒนาการศึกษา 3) พัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชน และ 4) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ

บรรทม รวมวิจิต (2553) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนเวียงแก่นวิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4 พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนคือการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้นจะทำให้ครูต้องมีการะงานต้องทำเอกสาร การเยี่ยมบ้านของนักเรียนต้องใช้เวลามาก โรงเรียนไม่

มีงบประมาณเยี่ยมบ้านของนักเรียน ไม่พบผู้ปกครอง ครูมีเวลาน้อย เนื่องจากต้องมีการกิจหลาย ด้านของโรงเรียนการรายงานข้อมูลของนักเรียน ผู้ปกครองบ้างครั้งไม่ตรงกับความเป็นจริง แนวทางในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรค คือควรมีงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำเอกสาร และการไปเยี่ยมบ้านอย่างพอเพียง กรณีที่บ้านของนักเรียนอยู่ไกล โรงเรียนควรจัดรถบริการไปเยี่ยม บ้านให้กับครู โดยการจัดไปเป็นทีม

นพนันท์ ขัดเงางาม (2554) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลเมืองนะ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีการปฏิบัติเกือบทุกงาน โดยได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับ นักเรียน ได้เยี่ยมบ้านนักเรียน ได้คัดกรองนักเรียนออกเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหาได้ จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ให้ความร่วมมือในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมอบหมายให้ นักเรียนรับผิดชอบงานประจำวันและงานเวรเขตพื้นที่บริการ ได้ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และครูพยาบาลได้ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้นักเรียน

กิตติศักดิ์ จุลมณฑล (2554) ได้ศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจะเชิงตรา เขต 1 พบว่า การบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุก ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรอง ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาให้นักเรียน ด้านการส่งต่อ และการส่งเสริมพัฒนานักเรียน ตามลำดับ

ปาริวรรณ โคตรชมพู (2554) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชาฆ้อพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า ปัญหาโดยรวมของโรงเรียน คือ ขาดระบบบริหารจัดการด้านระบบดูแลช่วยเหลือ ขาดการ ประชุมวางแผนการดำเนินงาน ไม่มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการที่ทำงานชัดเจน มีลักษณะการ ดำเนินงานแบบพึ่งพาอาศัย ช่วยกันทำงาน มีเอกสารหลักฐานในการดำเนินงานแต่ไม่สมบูรณ์แบบ และไม่นำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนาส่งเสริมนักเรียนให้มีคุณภาพ ไม่มีรูปแบบการป้องกัน ปัญหาที่หลากหลาย เครือข่ายทางการศึกษาที่จะส่งเสริมนักเรียนมีน้อย โรงเรียนขาดการติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลเพื่อพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ

จุฑามณี เกษสุวรรณ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกใน ระดับปานกลาง กับประสพการณ์ในการทำงานของครูที่ปรึกษาและมีความสัมพันธ์เชิงบวกใน

ระดับค่อนข้างต่ำกับประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมของครูปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตกรุงเทพมหานครเรียงลำดับจากมากไปน้อย มี 3 ปัจจัย คือ ประสบการณ์ในการทำงานของครู ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมของครู และจำนวนนักเรียนต่อห้องที่ครูรับผิดชอบในการสอน

สราวุธ แก้วจรัส (2555) ได้ศึกษาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า ข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีจำนวนมากที่สุด คือ โรงเรียนควรจัดข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างมีระบบ และการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้รู้จักนักเรียนเพิ่มขึ้น รองลงมา คือ ควรมีการสร้างความตระหนักและความสำคัญ การกำกับติดตามและประเมินผลอย่างเป็นจริงเป็นจัง และควรมีการติดตามและดูแลอย่างสม่ำเสมอพร้อมทั้งครูและฝ่ายที่รับผิดชอบอย่างเป็นระบบตามลำดับ

เกษมสุข อันตระโลก (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า สภาพและปัญหาการดำเนินการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนก่อนการพัฒนา ครูที่ปรึกษาไม่เข้าใจในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูที่ปรึกษาขาดความเอาใจใส่ดูแลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ขาดการประสานงานระหว่างครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนยังไม่มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเท่าที่ควร ขาดการนิเทศภายในที่ต่อเนื่องและเป็นระบบในการให้ความช่วยเหลือในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การุณ เชิดชู (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนพร้าวมหาวิทยาลัย อำเภอพร้าวมหาวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โรงเรียนควรจัดหาวิทยากรที่มีความรู้เฉพาะด้านมาอบรมให้ครูมีความรู้ เพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินการด้านการช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง และควรมีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้น ประจำวิชา ผู้ปกครอง ควรตรวจสอบเอกสาร เช่น บัญชีเช็คเวลา การเข้าแถว และจัดการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง นำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

ปภาวรรณ แก้วโพธิ์ (2559) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า แนวทางในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งเสริมและการพัฒนานักเรียน ควรมีการสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาได้ดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด และทุกภาคส่วนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมและ

พัฒนานักเรียน กิจกรรมที่ควรส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ได้แก่ การจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพให้กับนักเรียน

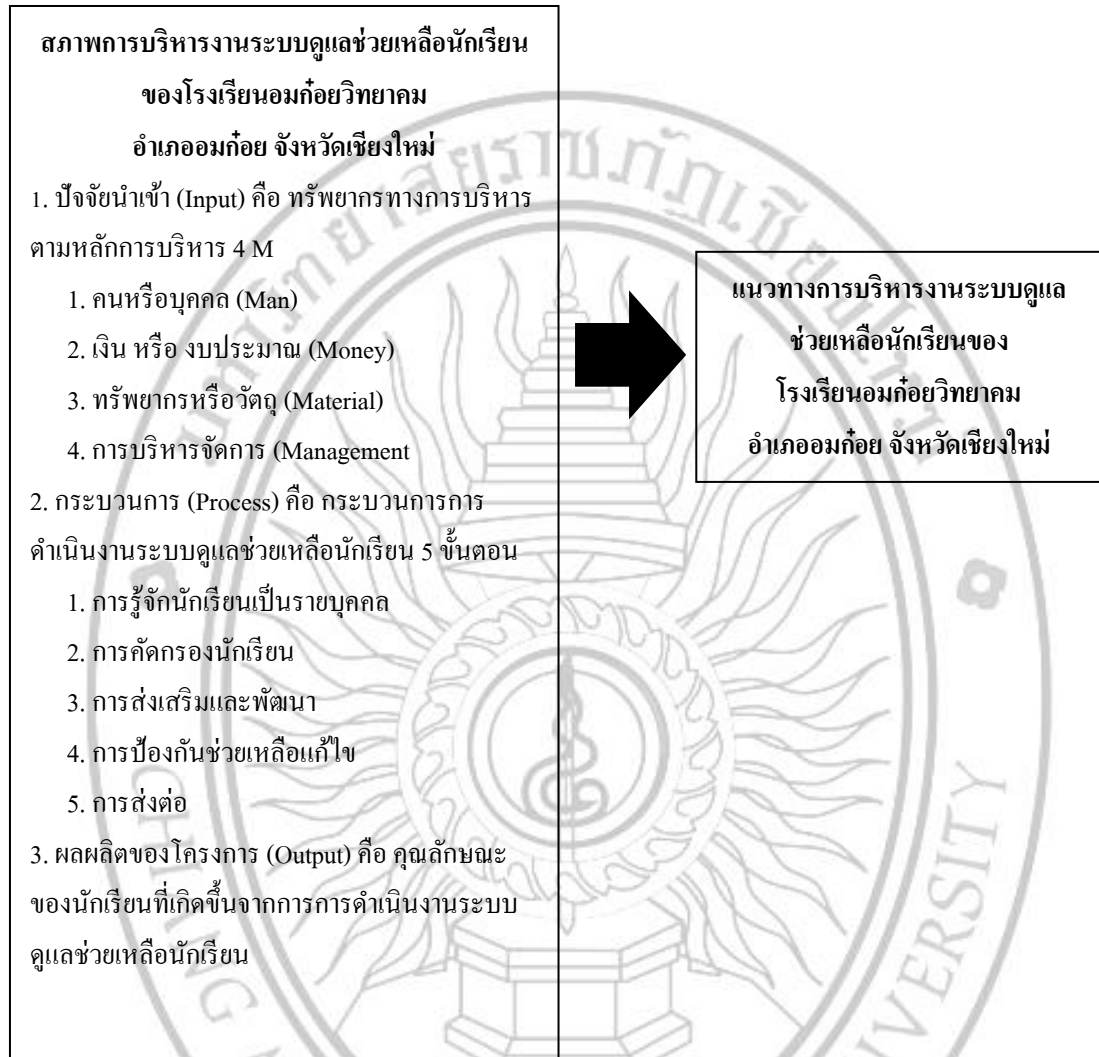
กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์ (2562) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35 พบว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการบริหารจัดการทรัพยากร และงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ ว่าการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น มีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ด้านการวางแผนการดำเนินงาน การบริหารงาน การควบคุมดูแลกำกับติดตาม และการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับนักเรียน การให้คำปรึกษา การประสานความร่วมมือกับทางผู้ปกครองนักเรียนในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานหรือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องและมีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีการนำเสนอรายงานผลการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้ต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เกิดขึ้นในแต่ละสถานศึกษา บริบท และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษานั้น ๆ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในครั้งนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วางกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินการศึกษาไว้ 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

1. ประชากร

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครอง โดยจำแนกเป็นดังนี้

1.1.1 ผู้บริหารโรงเรียน	จำนวน	2 คน
1.1.2 ครู	จำนวน	64 คน
1.1.3 ผู้ปกครองนักเรียน	จำนวน	1,129 คน

สำหรับผู้บริหาร โรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรจำนวน 2 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ซึ่งการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรในการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, น.45) ที่ระดับความเชื่อมั่น

ร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 297 คน และทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ดังรายละเอียดในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 แสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ที่	ประชากร (คน)	จำนวน (คน)	กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (คน)
1	ผู้บริหารโรงเรียน	2	ผู้บริหารโรงเรียน	2
2	ครู	64	ครู	16
3	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1	183	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1	45
4	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.2	190	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.2	47
5	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.3	182	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.3	45
6	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.4	199	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.4	49
7	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.5	177	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.5	44
8	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.6	198	ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.6	49
รวม		1,193	รวม	297

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ประกอบด้วยแบบสอบถามใช้สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และแบบสอบถามใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

แบบสอบถามสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ใช้สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ให้เลือกตอบ 5 ระดับ และเป็นคำถามปลายเปิด โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาว่าสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละข้ออยู่ในระดับใด ซึ่งมีเกณฑ์การให้น้ำหนักคะแนนดังนี้

5 หมายความว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายความว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ มาก

3 หมายความว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายความว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อย

1 หมายความว่า มีการดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

แบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้การศึกษาตามหลักการและแนวคิดของทฤษฎีระบบ (System Approach) ซึ่งมีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ด้าน ตามหลักการบริหาร 4 M ได้แก่

1.1 บุคลากร (Man)

1.2 งบประมาณ (Money)

1.3 วัสดุอุปกรณ์ (Materials)

1.4 การบริหารจัดการ (Management)

2. กระบวนการ (Process) หมายถึง การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตามขั้นตอนและตามกระบวนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2 การคัดกรองนักเรียน

2.3 การส่งเสริมและพัฒนา

2.4 การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข

2.5 การส่งต่อ

3. ผลผลิต (Output) เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและการศึกษาที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 สร้างแบบสอบถาม สำหรับผู้บริหาร ครูและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอมก๋อย วิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลจากการค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีต่างๆ จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.3 นำแบบสอบถามเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไข

3.4 ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

3.5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา ห่มั่นแจ่ม อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 2. ดร.พรรณนา จาตุรพานิชย์ ครูเชี่ยวชาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ และดร.ปฎิมา นรภัทรพิมล รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย

3.6 นำแบบสอบถามมาหาค่าความสอดคล้องของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยใช้เทคนิควิธีการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่าความสอดคล้องหรือดัชนีของความสอดคล้องกันระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ซึ่งได้ค่าความสอดคล้องที่ 1.00 ทุกข้อ

3.7 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นครั้งสุดท้าย เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบในการนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยได้ดำเนินการดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้บริหารโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้ศึกษาเก็บข้อมูลด้วยตนเองโดยการนำแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 16 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 45 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.2 จำนวน 47 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.3 จำนวน 45 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.4 จำนวน 49 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.5 จำนวน 44 คน ผู้ปกครองนักเรียนชั้น ม.6 จำนวน 49 คน รวมทั้งหมด 297 คน

4.3 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามคืน จำนวน 297 ฉบับ ร้อยละ 100 ข้อมูลที่รวบรวมได้สามารถนำไปวิเคราะห์ได้ทั้งหมด

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

5.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามไปหาค่าทางสถิติ โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวความคิดของเบสต์ (Best, 1970-190) อ้างถึงใน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 105)

ค่าเฉลี่ย

4.51 – 5.00	หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.50	หมายถึง มีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ผลในการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

2. จัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและการหาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้แหล่งข้อมูลสำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่มร่วมกันวิพากษ์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และนำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้มาสร้างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

3. นำสรุปผลการประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย

จังหวัดเชียงใหม่ มาจัดพิมพ์เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน
อมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

4. แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาสำหรับการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ตัวแทนครู จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นางชนัญญา พงุทกรพันธ์ ครูชำนาญการ 2. นางสาววิวรรณ คำน้อย ครูชำนาญการ 3. นายธนากร กันใจ ครู กศ.1 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นายพระรณ แก่นท่าตาล 2. นายสมชาย สวาสดี 3. นางสาวรัตนภรณ์ คำยอง และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นายอินสม สารินจา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว 2. นายศุภชาติ พงขาว ครูโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย 3. นายทวีวัฒน์ สันทุมภู ครูโรงเรียนสันทรายวิทยาคม รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ คือ ครูที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อย่างน้อย 3 ปี ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองที่เป็นผู้ที่มีความสนใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา แบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

6. การกำหนดประเด็นการสนทนากลุ่ม

6.1 กำหนดประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

6.2 นำประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแก้ไข

7. การดำเนินการสนทนากลุ่ม มีขั้นตอนดังนี้

7.1 ผู้ศึกษาได้นำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ไปยังแหล่งผู้ให้ข้อมูลในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ทั้งหมดจำนวน 9 คน เพื่อขอความร่วมมือในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม

7.2 นำประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการสนทนากลุ่มตามประเด็นที่กำหนด เพื่อให้แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

7.3 บันทึกผลการสนทนากลุ่มและนำไปวิเคราะห์ต่อไป

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการสังเคราะห์และสรุปตามประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อเสนอนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้ศึกษารวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์เนื้อหา สรุปเป็นข้อเสนอนะเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ตามวิธีการดำเนินการศึกษา ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ขั้นตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มและการสังเคราะห์ข้อมูลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษาจึงกำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

**ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่**

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ
โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ปรากฏดัง
ตารางที่ 4.1

**ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา
และประสบการณ์ในตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา**

สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (<i>n</i> =297 คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	173	58.25
1.2 หญิง	124	41.75
รวม	297	100.00
2. อายุ		
2.1 20 ปี - 30 ปี	18	6.06
2.2 31 ปี - 40 ปี	129	43.43
2.3 41 ปี - 50 ปี	111	37.37
2.4 51 ปี - 60 ปี	33	11.11
2.5 มากกว่า 60 ปี	6	2.02
รวม	297	100.00
3. วุฒิการศึกษา		
3.1 อนุปริญญา	27	9.09
3.2 ปริญญาตรี	38	12.79
3.3 ปริญญาโท	12	4.04
3.4 ปริญญาเอก	1	0.34
3.5 อื่นๆ (ต่ำกว่าอนุปริญญา)	219	73.74

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน (<i>n</i> =297 คน)	ร้อยละ
รวม	297	100.00
4. ตำแหน่งปัจจุบันของท่าน		
4.1 ผู้บริหารโรงเรียน	2	0.68
4.2 ครู	16	5.39
4.3 ผู้ปกครองนักเรียน	279	93.93
รวม	297	100.00
5. ประสบการณ์ในตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ที่ เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา		
5.1 น้อยกว่า 1 ปี	51	17.17
5.2 1 ปี - 3 ปี	132	44.44
5.3 4 ปี - 6 ปี	101	34.01
5.4 7 ปี - 9 ปี	5	1.68
5.5 9 ปี ขึ้นไป	8	2.69
รวม	297	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 58.25 มีอายุ 31 ปี – 40 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.43 มีวุฒิการศึกษาระดับต่ำกว่าอนุปริญญา มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.74 มีตำแหน่งปัจจุบันเป็นผู้ปกครองนักเรียน มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 93.93 และมีประสบการณ์ในตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา 1 ปี – 3 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 44.44

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ปรากฏดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (n=297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านบุคลากร (Man)			
1. การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	3.88	0.38	มาก
2. โรงเรียนมีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	3.75	0.17	มาก
3. บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.73	0.21	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.79	0.24	มาก
ด้านงบประมาณ (Money)			
4. การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด	3.59	0.29	มาก
5. การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนบุคลากร หรือหน่วยงานเอกชน	3.49	0.35	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.54	0.28	มาก
ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials)			
6. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานมีเพียงพอ	3.67	0.51	มาก
7. อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ	3.81	0.43	มาก

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (<i>n</i> =297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
8. มีเอกสารหรือแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบถ้วนมากน้อยเพียงใด	3.69	0.24	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.73	0.37	มาก
ด้านการบริหารจัดการ (Management)			
9. การวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการทำให้โครงการที่ชัดเจนและมีปฏิทินการปฏิบัติงาน	3.78	0.46	มาก
10. มีการออกคำสั่งในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ	3.82	0.46	มาก
11. การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม	3.85	0.43	มาก
12. การนิเทศติดตามกำกับกับการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	3.69	0.22	มาก
13. การประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.76	0.45	มาก
14. การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	3.75	0.46	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.77	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมด้านปัจจัยนำเข้า	3.71	0.32	มาก

จากตารางที่ 4.2 พบว่า สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีระดับสภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตาม

องค์ประกอบของการบริหารตามหลักการบริหาร 4 M โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านบุคลากร (Man) ได้แก่ การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.38) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก 2) ด้านงบประมาณ (Money) ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.29) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.43) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และ 4) การบริหารจัดการ (Management) ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.43) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก

**ตารางที่ 4.3 สรุป ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนนวมโกยวิทยาคม อำเภอนวมโกย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัย
นำเข้า (Input)**

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น ($n=297$ คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
1. บุคลากร (Man)	3.79	0.24	มาก
2. งบประมาณ (Money)	3.54	0.28	มาก
3. วัสดุอุปกรณ์ (Materials)	3.73	0.37	มาก
4. การบริหารจัดการ (Management)	3.77	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.71	0.32	มาก

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ระดับสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนวมโกยวิทยาคม อำเภอนวมโกย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีระดับสภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.32) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบของการบริหารตามหลักการบริหาร 4 M ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร (Man) ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.24) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก การบริหารจัดการ (Management) ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.32) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.40) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และด้านงบประมาณ (Money) ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.28) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของ โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก้อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (n=297 คน)		แปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล			
1. โรงเรียนมีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.98	0.37	มาก
2. โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน SDQ เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล	3.79	0.46	มาก
3. โรงเรียนได้มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และใช้ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	3.90	0.37	มาก
4. โรงเรียนมีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	4.25	0.28	มาก
5. โรงเรียนมีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ เป็นต้น	3.87	0.39	มาก
6. โรงเรียนมีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ	3.76	0.48	มาก
7. โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผล และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	3.92	0.36	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.92	0.37	มาก
การคัดกรองนักเรียน			
8. โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	3.88	0.42	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (<i>n</i> =297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
9. มีส่วนรวมในการคัดกรองนักเรียนตามแบบที่โรงเรียนกำหนด	3.73	0.36	มาก
10. โรงเรียนนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	3.76	0.34	มาก
11. มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียนที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	3.76	0.38	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.78	0.36	มาก
การส่งเสริมและพัฒนา			
12. โรงเรียนมีแผน/กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม	3.89	0.38	มาก
13. โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน	4.34	0.42	มาก
14. ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีในกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3.88	0.09	มาก
15. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย	4.10	0.55	มาก
16. นักเรียนเต็มใจและให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอยู่เสมอ	3.80	0.14	มาก
17. การเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม	4.05	0.28	มาก
18. โรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการสนับสนุน ยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่ทำคุณงามความดี	3.93	0.35	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (<i>n</i> =297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00	0.31	มาก
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข			
19. โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน	3.85	0.41	มาก
20. ครูที่ปรึกษา/ครูประจำหอพัก ให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	3.79	0.32	มาก
21. โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียนสม่ำเสมอ	3.80	0.18	มาก
22. โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	3.89	0.37	มาก
23. มีการให้การช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณี	3.83	0.43	มาก
24. มีการติดตามผลหลังจากให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนไปแล้ว	3.76	0.47	มาก
25. มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	3.84	0.40	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.82	0.34	มาก
การส่งต่อ			
26. โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	3.75	0.46	มาก
27. โรงเรียนมีการประสานงานความร่วมมือภายในเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	3.75	0.46	มาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น ($n=297$ คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
28. ครูที่ปรึกษา มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายวิชาการ/ครูฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป	3.79	0.22	มาก
29. ครูที่ปรึกษา มีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอว่านักเรียนที่ส่งต่อเข้าพบครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามนัดหมาย	3.72	0.31	มาก
30. โรงเรียน มีการติดต่อติดประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.87	0.41	มาก
31. โรงเรียน มีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ	3.87	0.41	มาก
32. โรงเรียน มีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ	3.83	0.42	มาก
33. มีการติดตามผลหลังจากช่วยเหลือส่งต่อนักเรียนไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ	3.75	0.48	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.79	0.38	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวมด้านกระบวนการ	3.86	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.4 พบว่า สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อวิทยาคม อำเภออมก๋อ จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) มีสภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน โดยมีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ โรงเรียนมีการ

เก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.28) ระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ได้แก่ โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.42) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.42) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก 4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือแก้ไข ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ($\bar{X} = 3.89$, S.D. = 0.37) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และ 5) การส่งต่อ ได้แก่ โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.41) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และโรงเรียนมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.41) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 4.5 สรุป ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (n=297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านกระบวนการ (Process)			
1. การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	3.92	0.37	มาก
2. การคัดกรองนักเรียน	3.78	0.36	มาก
3. การส่งเสริมและพัฒนา	4.00	0.31	มาก
4. การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข	3.82	0.34	มาก
5. การส่งต่อ	3.79	0.38	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.86	0.34	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ระดับสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) มีระดับสภาพ

การบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามองค์ประกอบตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ การส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.31) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.37) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.34) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก การส่งต่อ ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.38) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.36) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output)

สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับความคิดเห็น (n=297 คน)		แปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านผลผลิต (Output)			
1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคมอย่างทั่วถึง	3.81	0.43	มาก
2. นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ	3.86	0.40	มาก
3. นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	3.82	0.20	มาก
4. นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	3.90	0.14	มาก
ค่าเฉลี่ยโดยรวม	3.85	0.27	มาก

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output) มีระดับสภาพการบริหารงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = 0.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อตามด้านผลผลิต (Output)

ตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด เมื่อเรียงค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง ($\bar{X} = 3.90$, S.D. = 0.14) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.40) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข ($\bar{X} = 3.82$, S.D. = 0.20) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก และนักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.43) มีระดับการบริหารอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

ผู้ศึกษาได้วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามใน 3 ประเด็นคือ 1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) 2. ด้านกระบวนการ (Process) 3. ด้านผลผลิต (Output) ดังต่อไปนี้

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คือ ควรมีการวางแผนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ โดยให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานและวางแผนการใช้งบประมาณในการดำเนินงาน มีการประเมินผลและสรุปผลการปฏิบัติงานร่วมกัน และนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาปรับปรุงและวางแผนพัฒนาการดำเนินงานต่อไป

2. ด้านกระบวนการ (Process) มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) คือ ควรมีการปรับปรุงระบบการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ และควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองเห็นความสำคัญของการร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียนที่มีส่วนให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การประชุมผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น อีกทั้งควรที่จะมีการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกโรงเรียนในการส่งต่อนักเรียน และต้องสร้างความเข้าใจให้กับนักเรียนและผู้ปกครองในกรณีที่ต้องมีการส่งเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา

3. ด้านผลผลิต (Output) มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต

(Output) คือ ควรมีการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่องตามความถนัดและความสามารถของนักเรียน และควรมีการหาแนวทางในการส่งเสริมนักเรียนที่มีความขาดแคลนด้านทุนทรัพย์ในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

2.1 การจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยให้แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ ตัวแทนครู จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นางชนัญญา พงษ์กรพิณธุ์ ครูชำนาญการ 2. นางสาววิวรรธณ คำน้อย ครูชำนาญการ 3. นายธนากร คันใจ ครู คศ.1 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นายพระรต แก่นท่าตาล 2.นายสมชาย สวาสดี 3. นางสาวรัตนภรณ์ คำของ และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้แก่ 1. นายอินสม สารินจา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านบ่อแก้ว 2. นายศุภชาติ พงษ์ขาว ครูโรงเรียนยุพราชวิทยาลัย 3. นายทวิวัฒน์ สันชุมภู ครูโรงเรียนสันทรายวิทยาคม รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน โดยได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ คือ ครูที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อย่างน้อย 3 ปี ผู้ปกครองนักเรียนเป็นผู้ที่ได้รับคัดเลือกจากกลุ่มเครือข่ายผู้ปกครองนักเรียนที่เป็นผู้ที่มีความสนใจในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังมีรายนามในภาคผนวก ก ร่วมกันประชุมสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ในวันที่ 29 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สรุปข้อคิดเห็นแต่ละด้านได้ดังนี้

ตารางที่ 4.7 สรุปผลการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

รายการ	แนวทางการบริหารงาน
1. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	1. ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	แนวทางการบริหารงาน
	2. ควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายในการขอรับการสนับสนุนในปัจจัยด้านต่างๆ ที่ขาดแคลน เช่น บุคลากรที่เชี่ยวชาญงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น 3. ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ได้รับรู้อยู่เสมอ 4. ควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน 5. ควรเพิ่มการสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับครูและบุคลากรที่การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านกระบวนการ (Process)	1. ควรเพิ่มการสร้างความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนให้กับผู้ที่รับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน 2. ควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในองค์กร และมีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน 3. ควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน เช่น การสอนเสริม หรือกิจกรรมพี่สอนน้อง 4. ควรปรับปรุงกระบวนการส่งต่อและการติดตามผลให้มีความรวดเร็วและเป็นระบบ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

รายการ	แนวทางการบริหารงาน
3. การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิตของการดำเนินงาน (Output)	1. ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลด้านสุขอนามัยให้กับนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตประจำวัน 2. ควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์/ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองให้มากขึ้น
ข้อเสนอแนะและเพิ่มเติมอื่น ๆ ข้อเสนอแนะในบริบทของพื้นที่ ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียนในพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นชนเผ่า ซึ่งบางครั้งอาจจะมีปัญหาในการใช้ภาษาในการสื่อสารทำให้มีความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมที่มีผู้ปกครองเข้าร่วมควรกำหนดให้มีบุคลากรหรือนักเรียนที่สามารถสื่อสารในภาษาท้องถิ่นของตนเองเพื่อสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า จากผลการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้แนวทางในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ 1) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ควรพัฒนาอบรมให้ความรู้บุคลากรเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการสร้างภาคีเครือข่ายในการขอรับการสนับสนุนในปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่มีความจำเป็น มีการเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกันวางแผนพัฒนาการดำเนินงาน ควรมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ที่ปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของทางโรงเรียนให้อยู่เสมอ 2) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการกระบวนการ (Process) ได้แก่ ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้ชัดเจน ควรให้ความรู้ความเข้าใจกับบุคลากรเกี่ยวกับกระบวนการคัดกรองนักเรียน เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานในที่ทางเดียวกัน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนานักเรียนให้มีความหลากหลายเพื่อให้ตรงกับความต้องการและสนใจของนักเรียน และสนับสนุนกิจกรรมนอกเวลาที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ที่นักเรียนจัดขึ้น เช่น กิจกรรมพี่สอนน้อง เป็นต้น และควรมีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการส่งต่อให้มีความรวดเร็วและมีระบบที่สามารถติดตามนักเรียนที่เข้าสู่กระบวนการส่งต่ออย่างต่อเนื่องอีกทั้งสร้างเครือข่ายในการส่งต่อนักเรียนในกรณีที่

ต้องส่งต่อภายนอก 3) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิต (Output) ได้แก่ ควรให้ความรู้แก่นักเรียนเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยเบื้องต้นอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีสุขอนามัยที่ดี และควรประสานงานกับหน่วยงานภายนอกที่ดำเนินการด้านสาธารณสุขในการมาให้ความรู้ ความเข้าใจอยู่เสมอ ควรสร้างช่องทางในการติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองให้มีช่องทางที่หลากหลายในการติดต่อประสานงาน เพื่อความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา

2.2 การสร้างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานและผลการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้นำมาจัดทำแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประกอบไปด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 หลักการพัฒนา เป็นทิศทางการดำเนินงานของผู้ศึกษา ประกอบด้วย 1.1) ที่มาและความสำคัญของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ ที่มาและความสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ 1.2) จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ องค์ประกอบที่ 2 แนวทางการบริหารงาน เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ใน 3 ด้าน ประกอบด้วย 2.1) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คือ เกี่ยวกับทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ด้าน ตามหลักการบริหาร 4 M 2.2) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านกระบวนการ (Process) คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน 2.3) แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิต (Output) คือ เป็นการพัฒนาคูณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ 2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ มีขั้นตอนการศึกษา 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 297 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแบบสอบถามสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3 ด้าน จำนวน 51 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ แบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา เลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติ ได้แก่ ตัวแทนครู จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 3 คน และตัวแทนผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูล การตีความหมายในรูปแบบการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และสรุปประเด็นการสนทนากลุ่ม

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาครั้งนี้ได้สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

1.1 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ตามหลักการบริหาร 4 M พบว่า มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (Man) รองลงมา คือ ด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) และด้านงบประมาณ (Money)

1.1.1 ปัจจัยนำเข้าด้านบุคลากร (Man) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1.2 ปัจจัยนำเข้าด้านงบประมาณ (Money) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชน บุคลากรหรือหน่วยงานเอกชน

1.1.3 ปัจจัยนำเข้าด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ รองลงมาได้แก่ มีเอกสารหรือแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบถ้วนมากน้อยเพียงใด ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานมีเพียงพอ

1.1.4 ปัจจัยนำเข้าด้านการบริหารจัดการ (Management) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม รองลงมาได้แก่ การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ การนิเทศติดตามกำกับ การดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.2 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) ตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน พบว่า มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนา รองลงมา คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข การส่งต่อ และการคัดกรองนักเรียน

1.2.1 ปัจจัยกระบวนการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

1.2.2 ปัจจัยกระบวนการด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รองลงมาได้แก่ มีส่วนรวมในการคัดกรองนักเรียนตามแบบที่โรงเรียนกำหนด ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ โรงเรียนนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน และมีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียนที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ

1.2.3 ปัจจัยกระบวนการด้านการส่งเสริมและพัฒนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่างหลากหลาย ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ นักเรียนเต็มใจและให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอยู่เสมอ

1.2.4 ปัจจัยกระบวนการด้านการป้องกันช่วยเหลือแก้ไข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ มีการติดตามผลหลังจากให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนไปแล้ว

1.2.5 ปัจจัยกระบวนการด้านการการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และโรงเรียนมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ รองลงมาได้แก่ โรงเรียนมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษามีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอว่านักเรียนที่ส่งต่อเข้าพบครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามนัดหมาย

1.3 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อย วิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output) เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่

เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง รองลงมาได้แก่ นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง

2. การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้ข้อสรุปดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

2.1.1 โรงเรียนควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1.2 โรงเรียนควรสร้างภาคีเครือข่ายในการขอรับการสนับสนุนในปัจจัยด้านต่างๆ ที่ขาดแคลน เช่น บุคลากรที่เชี่ยวชาญงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น

2.1.3 โรงเรียนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ได้รับรู้อยู่เสมอ

2.1.4 โรงเรียนควรเพิ่มการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น การร่วมกันวางแผนการดำเนินงาน

2.1.5 โรงเรียนควรเพิ่มการสร้างขวัญ และกำลังใจให้กับครูและบุคลากรที่การปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านการกระบวนการ (Process)

2.2.1 โรงเรียนควรแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในองค์กร และมีการกำหนดหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน

2.2.2 โรงเรียนควรเพิ่มการสร้างการเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนให้กับผู้ที่รับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

2.2.3 โรงเรียนควรเพิ่มกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาความสามารถพิเศษตามความถนัดและความสนใจของนักเรียนให้มากขึ้น และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน เช่น การสอนเสริม หรือกิจกรรมที่สอนน้อง

2.2.4 โรงเรียนควรปรับปรุงกระบวนการส่งต่อและการติดตามผลให้มีความรวดเร็วและเป็นระบบ

2.3 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิต (Output)

2.3.1 โรงเรียนต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลด้านสุขอนามัยให้กับนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตประจำวัน

2.3.2 โรงเรียนควรเพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์/ติดต่อประสานงานกับผู้ปกครองให้มากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษานำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ตามหลักการบริหาร 4 M มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านบุคลากร (Man) ทั้งนี้เป็นเพราะบุคลากรที่ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดีตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน

1.1 จากผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าด้านบุคลากร (Man) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพราะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ความร่วมมือในการดำเนินงานเป็นอย่างดีมีกระบวนการทำงานที่ชัดเจนตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544) ที่กล่าวว่าวัตถุประสงค์ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือเพื่อให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีการดำเนินงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานสามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

1.2 จากผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าด้านงบประมาณ (Money) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้เพราะ การได้รับงบประมาณจัดสรรจากกระทรวงศึกษาธิการเป็นไปตามระบบ และมีการบริหารจัดการงบประมาณตามวัตถุประสงค์โดยวิธีการที่ถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ กมลสิทธิ์ ชลมนัสสรณ์ (2553, น.93) พบว่า แนวทางการบริหารจัดการด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการ

บริหารจัดการทรัพยากร และงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 จากผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ ทั้งนี้เพราะ การบริหารจัดการพื้นที่ในการใช้สำหรับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ เหมาะสมและเพียงพอตามความประสงค์ของแต่ละกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับ สมคิด บางโพ (2552) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของปัจจัยในการบริหารด้านทรัพยากรหรือวัสดุ (Materials) ว่าหน่วยงานต้องมีการบริหารวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรไม่ให้ขาดเพราะจะทำให้เกิดอุปสรรคหรือเกิดปัญหาในการบริหารงาน

1.4 จากผลการศึกษาปัจจัยนำเข้าด้านการบริหารจัดการ (Management) อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม ทั้งนี้เพราะ การดำเนินกิจกรรมงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปตามแผนการดำเนินงานที่ได้กำหนดไว้ และบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้มีการออกคำสั่งในการปฏิบัติงานที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาวิวรรณ ไกรตชมภู (2554) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนการดำเนินงาน และมีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน และมีการชี้แจงสร้างความตระหนักถึงประโยชน์ของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. จากผลการศึกษาพบว่าสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) ตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพบว่า มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมและพัฒนา ทั้งนี้เพราะโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการจัดกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนที่หลากหลาย โดยมีการวางแผนการดำเนินงานที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม ตามขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.1 จากผลการศึกษาปัจจัยกระบวนการด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการวางแผนและดำเนินการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างเป็นระบบตามบริบทของพื้นที่ โดยมีการรายงานผลการ

ดำเนินงานและจัดเก็บข้อมูลการเยี่ยมบ้านนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับซึ่งกรมสุขภาพจิต (2544) ที่กล่าวถึงความสำคัญด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ว่า การรู้ข้อมูลที่เป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียนเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างถูกต้องทางเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ไม่ใช้การใช้ความรู้หรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียนนั้นจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดน้อยที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ สราวุธ แก้วจรัส (2555) มีข้อเสนอแนะงานวิจัยที่เกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 คือ โรงเรียนควรจัดข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้รู้จักนักเรียนเพิ่มขึ้น

2.2 จากผลการศึกษาปัจจัยกระบวนการด้านการคัดกรองนักเรียน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพราะ ครูและบุคลากรที่ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามขั้นและกระบวนการที่กำหนดไว้ตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนของกรมสุขภาพจิต ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปกาวรรณ แก้วโพธิ์ (2559, น.93) มีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูที่ปรึกษาจะต้องดูแลให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อที่จะได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อที่จะได้แนวทางในการป้องกันช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทั่วถึง

2.3 จากผลการศึกษาปัจจัยกระบวนการด้านการส่งเสริมและพัฒนา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการวางแผนและดำเนินการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียนเพื่อชี้แจงและรายงานผลการดำเนินงานของทางโรงเรียนให้ผู้ปกครองรับทราบ และมีการแยกพบครูที่ปรึกษาในแต่ละระดับชั้นเพื่อให้ผู้ปกครองได้ทราบถึงประพฤตินักเรียนเป็นรายบุคคล และวิธีการในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนของครูที่ปรึกษาตามกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ การุณ เชิดชู (2557, น.76-78) มีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรมีการประสานงานระหว่างครูประจำชั้น ประจำวิชา ผู้ปกครอง เพื่อจัดการแก้ปัญหาอย่างจริงจัง นำข้อมูลมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างจริงจัง

2.4 จากผลการศึกษาปัจจัยกระบวนการด้านการป้องกันช่วยเหลือแก้ไข อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการวางแผนและการจัดกิจกรรมที่หลากหลายในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา และมีการประสานความร่วมมือจากบุคคลและองค์กรภายนอกที่มีชำนาญเฉพาะด้านมาดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ความสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2544) ที่กล่าวถึงการป้องกันและช่วยเหลือปัญหาของนักเรียนว่าความสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนครูประจำชั้นและครูที่ปรึกษาควรใส่ใจกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา จำเป็นอย่างมากที่จะต้องให้ความดูแลอย่างใกล้ชิดและหาวิธีในการช่วยเหลือป้องกันแก้ไขปัญหาย่างโดยไม่ปล่อยปละละเลย

2.5 จากผลการศึกษาปัจจัยกระบวนการด้านการการส่งต่อ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และโรงเรียนมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการสร้างภาคีเครือข่ายกับองค์กรภายนอกในการดำเนินการส่งนักเรียนในกรณีที่มีความจำเป็นเฉพาะ เช่น การประสานงานกับโรงพยาบาลเมื่อต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาสุขภาพ และมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียนเมื่อต้องมีการส่งต่อได้อย่างชัดเจนและเป็นกระบวนการ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกษมสุข อันตระโลก (2557) พบว่า การพัฒนาการดำเนินระบบงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อ ครูที่ปรึกษามีเครือข่ายการส่งต่อภายในและภายนอก พร้อมให้การช่วยเหลือเบื้องต้น มีการติดตามผล ประเมินผล สรุปผล รายงานผลการส่งต่อ และมีการปรับปรุงอย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับกรมสุขภาพจิต (2544) ที่กล่าวถึงแนวทางการส่งต่อนักเรียนว่า ครูที่ปรึกษาควรชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อโดยใช้คำพูดที่สร้างสรรค์ระมัดระวังมิให้นักเรียนเกิดความรู้ที่ไม่ดีจากการส่งต่อและยินดีไปพบครูหรือผู้ที่ให้ความช่วยเหลือต่อไป

3. จากผลการศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output) เป็นคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า มีสภาพการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแล้วรายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับ

เพื่อน ครู และผู้ปกครอง ทั้งนี้เพราะ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ได้มีการวางแผนและจัดกิจกรรมหลากหลายในการพัฒนาทักษะชีวิตให้กับนักเรียน เช่น การส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพ การส่งเสริมพัฒนาทักษะทางด้านกีฬา เป็นต้น โดยนักเรียนส่วนใหญ่เป็นนักเรียนพักนอนทำให้ได้มีความใกล้ชิดกัน และได้รับการอบรมดูแลจากคณะครูอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งการที่อยู่ในสังคมชนบทซึ่งส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยายทำให้นักเรียนมีความใกล้ชิดกับผู้ปกครองและสมาชิกในครอบครัว จึงทำให้มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครองเป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ การุณ เชิดชู (2557) พบว่า แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ควรจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจและให้ความร่วมมือมากที่สุด เช่น กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ดนตรี กีฬา เป็นต้น เพื่อลดปัญหา ๆ ในโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จิรัฐพร จินสายใจ พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนควรสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียน อีกทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปกครองตระหนักถึงความรับผิดชอบในการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน

4. จากผลการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 9 คน เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอภิปรายผลแยกตามด้านได้ดังนี้

4.1 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) คือ สิ่งที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ด้านตามหลักการบริหาร 4 M จากผลการจัดประชุมสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเห็นตรงกันว่าควรดำเนินการเป็นลำดับแรก คือ ควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรในองค์กรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอาจจะยังขาดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการของงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยังมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในพื้นที่ไม่มาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ จุฑามณี เกษสุวรรณ (2555, น. 116) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ ประสบการณ์ในการทำงานของครู ประสบการณ์ในการเข้ารับการฝึกอบรมของครู และจำนวนนักเรียนต่อห้องที่ครูรับผิดชอบในการสอน

4.2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านกระบวนการ (Process) คือ การนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตามขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน จากผลการจัดประชุมสนทนากลุ่ม แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเห็นตรงกันว่าควรดำเนินการเป็นลำดับแรก คือ ควรเพิ่มการสร้างความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนให้กับผู้ที่รับผิดชอบ เพื่อที่จะได้ปฏิบัติไปใน

ทิศทางเดียวกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูหรือนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้ข้อมูลการคัดกรองให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยังขาดการจัดทำข้อมูลสารสนเทศที่เป็นปัจจุบันทำให้ข้อมูลที่มีอยู่อาจจะไม่ได้รับการปรับปรุง อีกทั้งการจัดเก็บข้อมูลอาจจะยังไม่เป็นระบบทำให้นำข้อมูลมาใช้ยังขาดประสิทธิภาพ ปรับปรุง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปกาวรรณ แก้วโพธิ์ (2559, น.93) มีข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า ครูที่ปรึกษาจะต้องดูแลให้ความใกล้ชิดกับนักเรียนเพื่อที่จะได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สามารถคัดกรองนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อที่จะได้แนวทางในการป้องกัน ช่วยเหลือนักเรียนได้ทันทั่วทั้งที่ และสอดคล้องกับผลการศึกษา บรรทม รวมจิตร (2553, น.50) มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากงานวิจัยเพื่อให้การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ควรมีสถานที่สำหรับเก็บเอกสารการรายงานอย่างเหมาะสมและเป็นระบบสามารถนำเอาผลการรายงานมาแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างทันทั่วทั้งที่

4.3 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิต (Output) คือ การพัฒนาคุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ จากผลการจัดประชุมสนทนากลุ่มแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเห็นตรงกันว่าควรดำเนินการเป็นลำดับแรก คือ ต้องให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลด้านสุขอนามัยให้กับนักเรียนอยู่เสมอ เพื่อให้นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตที่จะให้ความรู้และแนะนำวิธีการปฏิบัติตนได้ถูกต้องเหมาะสมให้กับนักเรียน และปัญหาจากภายนอกได้แก่ ปัญหาสาธารณสุขขั้นพื้นฐานของทางชุมชนและครอบครัวของนักเรียน ซึ่งมีการดำเนินวิถีชีวิตที่อาจจะไม่ถูกสุขอนามัยทำให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิต สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปาวิวรรณ โคตรชมพู (2554, น.58) พบว่า โรงเรียนไม่มีคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหานักเรียน ขาดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่นำข้อมูลด้านการคัดกรองมาใช้ในการแก้ไขปัญหานักเรียน ครูไม่มีความเชี่ยวชาญด้านปัญหาต่าง ๆ อย่างแท้จริง โรงเรียนไม่มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ของครู ผู้ปกครอง และนักเรียนทำให้ขาดความร่วมมือทั้ง 3 ฝ่าย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการจัดอบรมให้ความรู้กับครูที่ปรึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานตามขั้นตอนของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างจริงจังจากวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ
2. โรงเรียนควรมีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรต่าง ๆ ในการประสานงานความร่วมมือเกี่ยวกับการดำเนินงานของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่หลากหลายเพื่อให้มีความเหมาะสมตามความสนใจของนักเรียน
4. โรงเรียนควรมีการนิเทศติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการพัฒนากระบวนการฐานข้อมูลงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
2. ควรทำการศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการใช้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บรรณานุกรม

- กชกมล ประวันจะ. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านเหล่าอำเภอยักษ์ภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- กมลศิษฐ์ ชลมนัสสรณ์. (2562). สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนจักรคำคณาทร จังหวัดลำพูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 35. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา).
- กรมสุขภาพจิต. (2544). คู่มือครูที่ปรึกษากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: ยูเรนัสอิมเมจกรุ๊ป.
- กรมสุขภาพจิต. (2547). คู่มือวิทยากรฝึกอบรมอาสาสมัคร/แกนนำเยาวชนศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น. นนทบุรี: กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2). กรุงเทพฯ: ศูนย์ลาดพร้าว.
- การุณ เชิดชู. (2557). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพร้าววิทยาคม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- กิตติศักดิ์ จุลมณฑล. (2557). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาละเชิงเทรา เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา).
- เกษมสุข อันตระโลก. (2557). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสว่างแดนดิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- จันทร์านิ สงวนนาม. (2545). ทฤษฎีและแนวคิดในการบริหารสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: บัณฑิต.

- จิรัฐพร จีนสายใจ. (2557). ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม.
(การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- จุฑามณี เกษสุวรรณ. (2555). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย).
- เจริญผล สุวรรณโชติ. (2544). ทฤษฎีบริหาร. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- ทักษิณ วงศ์ฉลาด. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้าน
บัวโคก(บัวโคกรายษฎร์วิทยาคม) อำเภอท่าตูมจังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ธงชาติ วงษ์สวรรค์ และพฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์. (2552). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. (พิมพ์ครั้งที่ 9).
กรุงเทพฯ: บิซซิเนสอาร์เอนด์ดี.
- นพรัตน์ ชัดเงางาม. (2554). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยาย
โอกาสทางการศึกษาในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลเมือ่งนะ อำเภอเชียงดาว
จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
การศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- บรรทม รวมวิจิต. (2552). ศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเวียงแก่น
วิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงรายเขต 4. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปภาวรรณ แก้วโพธิ์. (2559). ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ประทุม รอดประเสริฐ. (2543). นโยบายและการวางแผน หลักการและทฤษฎี. กรุงเทพฯ: เนติกุล
การพิมพ์.

- ปาริวรรณ โคตรชมพู. (2554). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนชาฟอพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา).
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2540). เอกสารการสอนชุดระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาจัดการศึกษา หน่วยที่ 1-8. (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์. (2561). สายปัญญา=เรียนรู้การอ่าน. สืบค้นจาก <https://www.ssf.or.th/th/sanpatiroob.php?act=detail&sanindex=86&columnid=22&bookid=48>
- รัตนพร พลลาภ. (2551). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมุกดาหาร.เมืองมุกดาหาร จ. มุกดาหาร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ: นามมีบุ๊คพับลิเคชั่น.
- รุ่งรัตน์ เชื้อไทย. (2552). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวันครู 2502 อำเภอคง จังหวัดนครราชสีมา. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).
- โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม. (2562). บริบทของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม. สืบค้นจาก <http://www.omkoi.ac.th/>
- ศิรินาถ คุณมา. (2553). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนคอยเต่าวิทยาคม จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สมคิด บางโม. (2537). การบริหารองค์กรสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพร ใจบุญนอก. (2553). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนแม่อนวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สราวุธ แก้วจรัญ. (2555). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์).

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณพุทธศักราช 2561. สืบค้นจาก <http://www.grad.chula.ac.th/download/thesis.pdf>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). คู่มือการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและแก้วิกฤตสังคม. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2545). การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: อรุณกรพิมพ์.
- สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. นโยบายปฏิรูปการศึกษาสำหรับคนพิการในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). การพัฒนาความเข้มแข็งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักสูตรผู้บริหาร. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). การสร้างวินัยเชิงบวก (*Positive Discipline*). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2552). ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หลักการ แนวคิด และทิศทางในการดำเนินงาน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุทธิชัย อัมโรสถ. (2551). การส่งเสริมงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าแบบอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่).
- สุวดี อุปินใจ. (2553). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่สูงภาคเหนือ. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- อานนท์ ตอรัมย์. (2553). การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนบ้านหนองคันนาอำเภอมดรักจังหวัดสุรินทร์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม).

อำนาจ ชีระวิช. (2553). *การจัดการยุคใหม่ Modern management*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล

นายเอนก อินัง

วันเดือนปีเกิด

วันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2529

ที่อยู่ปัจจุบัน

บ้านเลขที่ 138 หมู่ 5 ตำบลขุนคง อำเภอหางดง
จังหวัดเชียงใหม่ 50230

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2552

ปริญญาตรีครุศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ประสบการณ์ทำงาน

พ.ศ. 2553-พ.ศ. 2555

ครูผู้ช่วย
โรงเรียนบ้านแม่อุ้มลอง
จังหวัดแม่ฮ่องสอน

พ.ศ. 2555-พ.ศ. 2559

ครู คศ.1
โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
จังหวัดเชียงใหม่

พ.ศ. 2559-ปัจจุบัน

ครู คศ.2
โรงเรียนกาวีวิทยาลัย
จังหวัดเชียงใหม่

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา หมีนแจ่ม	อาจารย์คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
2. ดร.พรรณนา จาตุรพาณิชย์	ครูเชี่ยวชาญ
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน การทรวงศึกษาธิการ
3. ดร.ปฎิมา นรภัทรพิมล	รองผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ
โรงเรียนกาวีละวิทยาลัย

รายชื่อผู้เข้าร่วมการประหมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

1. นายอินสม สารินจา	ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว
ผู้เชี่ยวชาญ
2. นายสุกชาติ พงขาว	ครู โรงเรียนยุพราชวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญ
3. นายทวีวัฒน์ สันชุมภู	ครู โรงเรียนสันทรายวิทยาคม
ผู้เชี่ยวชาญ
4. นางชนัญญา พงกรพิณธุ์	ครู โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
ตัวแทนครู
5. นางสาววีรวรรณ คำน้อย	ครู โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
ตัวแทนครู
6. นายธนากร คั่นใจ	ครู โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
ตัวแทนครู
7. นายพระรณ แก่นท่าตาล	ตัวแทนผู้ปกครอง
8. นายสมชาย สวาสดี	ตัวแทนผู้ปกครอง
9. นางสาวรัตนภรณ์ คำยอง	ตัวแทนผู้ปกครอง

ภาคผนวก ข

หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓/ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำเนา หมั่นแจ่ม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายเอนก อินัง นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา การทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอ้อมกอดวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี อาจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ รุ่งวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๘

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓/ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ

เรียน ดร.พรรณนา จาตุรพาณิชย์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับปริญญาตรี กระทรวงศึกษาธิการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายเอนก อินัง นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา การทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี อาจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบ และให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลณัฐ พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ที่ อว. ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/ว.๑๑๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง

จ.เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๓/ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ

เรียน ดร.ปัทมา นรภัทรพิมล

รองผู้อำนวยการโรงเรียนการิยะวิทยาลัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระ จำนวน ๑ ชุด

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายเอนก อินัง นักศึกษาระดับปริญญาโทหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา การทำการค้นคว้าอิสระเรื่อง “แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี อาจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย เห็นว่าท่านเป็นผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี โดยนักศึกษาได้ประสานกับท่านแล้ว บัณฑิตวิทยาลัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจและให้ความเห็นเกี่ยวกับเครื่องมือในการทำการค้นคว้าอิสระดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนุช พลวัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ภาคผนวก ก

หนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการทำการค้นคว้าอิสระ

ที่ อว ๐๖๑๒.๑๔.๐๑/๒๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
๒๐๒ ถนนช้างเผือก อ.เมือง
จ. เชียงใหม่ ๕๐๓๐๐

๖ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการทำการค้นคว้าอิสระ

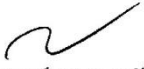
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

ด้วยบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ได้อนุมัติให้ นายเอนก อินัง นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา การทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่” โดยมี อาจารย์ ดร.สายฝน แสนใจพรม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ จึงขออนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการทำการค้นคว้าอิสระ ในระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๓ ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะประสานกับท่านโดยตรงต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลนุช พงษ์วัน)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บัณฑิตวิทยาลัย

โทรศัพท์. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

โทรสาร. ๐๕๓-๘๘๕๙๙๙

ภาคผนวก ง

ผลการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม
เรื่อง สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอ้อมก้อยวิทยาคม
อำเภออ้อมก้อย จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
บุคลากร (Man)						
1	การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1.00
2	โรงเรียนมีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00
3	บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
งบประมาณ (Money)						
4	การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด	+1	+1	+1	3	1.00
5	การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชนบุคลากร หรือหน่วยงานเอกชน	+1	+1	+1	3	1.00
วัสดุอุปกรณ์ (Materials)						
6	วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานมีเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00
7	อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ	+1	+1	+1	3	1.00
8	มีเอกสารหรือแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบถ้วนมากน้อยเพียงใด	+1	+1	+1	3	1.00
การบริหารจัดการ (Management)						
9	การวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการทำโครงการที่ชัดเจนและมีปฏิทินการปฏิบัติงาน	+1	+1	+1	3	1.00
10	มีการออกคำสั่งในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
11	การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม	+1	+1	+1	3	1.00
12	การนิเทศติดตามกำกับกับการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00
13	การประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
14	การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1.00

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
15	โรงเรียนมีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	3	1.00
16	โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน SDQ เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	3	1.00
17	โรงเรียนได้มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และใช้ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
18	โรงเรียนมีการเก็บข้อมูลโดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
19	โรงเรียนมีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สํารวจ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1.00
20	โรงเรียนมีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ	+1	+1	+1	3	1.00
21	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผล และจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00
การคัดกรองนักเรียน						
22	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00
23	มีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนตามแบบที่โรงเรียนกำหนด	+1	+1	+1	3	1.00
24	โรงเรียนนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
25	มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียนที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00
26	โรงเรียนมีแผน/กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมและพัฒนาเด็กที่ครอบคูลูกเรียนทุกกลุ่ม	+1	+1	+1	3	1.00
27	โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
28	ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีในกิจกรรมประชุมผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
29	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา ผู้เรียนอย่างหลากหลาย	+1	+1	+1	3	1.00
30	นักเรียนเต็มใจและให้ความร่วมมือเข้าร่วม กิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาอยู่เสมอ	+1	+1	+1	3	1.00
31	การเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ได้รับความร่วมมือ จากผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน แต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	3	1.00
32	โรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับ นักเรียน โดยการสนับสนุน ยกย่อง ชมเชย นักเรียนที่ทำคุณงามความดี	+1	+1	+1	3	1.00
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข						
33	โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการป้องกันช่วยเหลือ แก้ไขปัญหานักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
34	ครูที่ปรึกษา/ครูประจำหอพัก ให้การดูแลเอาใจใส่ นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	3	1.00
35	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข ปัญหาของนักเรียนสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.00
36	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการ ช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา	+1	+1	+1	3	1.00
37	มีการให้การช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหา นักเรียนกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณี	+1	+1	+1	3	1.00
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข						
38	มีการติดตามผลหลังจากให้คำปรึกษาและ ช่วยเหลือนักเรียนไปแล้ว	+1	+1	+1	3	1.00

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
39	มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียน	+1	+1	+1	3	1.00
การส่งต่อ						
40	โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการส่งต่อนักเรียนที่มี ปัญหา	+1	+1	+1	3	1.00
41	โรงเรียนมีการประสานงานความร่วมมือภายใน เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา	+1	+1	+1	3	1.00
42	ครูที่ปรึกษา มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยัง ครูแนะแนว/ครูฝ่ายวิชาการ/ครูฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป	+1	+1	+1	3	1.00
43	ครูที่ปรึกษามีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ว่านักเรียนที่ส่งต่อเข้าพบครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามนัดหมาย	+1	+1	+1	3	1.00
44	โรงเรียนมีการติดต่อประสานงานไปยังผู้ที่ เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียน ที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1.00
45	โรงเรียนมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียน และผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อ นักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ	+1	+1	+1	3	1.00
46	โรงเรียนมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา อย่างเป็นระบบ	+1	+1	+1	3	1.00
47	มีการติดตามผลหลังจากช่วยเหลือส่งต่อนักเรียน ไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1.00

3. ผลผลิตของโครงการ (Output)

ข้อที่	รายการพิจารณา	ความคิดเห็น ผู้เกี่ยวข้อง			รวม	ค่า IOC
		1	2	3		
48	นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง	+1	+1	+1	3	1.00
49	นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไข ปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ	+1	+1	+1	3	1.00
50	นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	+1	+1	+1	3	1.00
51	นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	+1	+1	+1	3	1.00

ภาคผนวก จ

แบบสอบถามสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อย
วิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้จัดทำขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
2. แบบสอบถามนี้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้
 - ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
3. โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ เพื่อความถูกต้องและสมบูรณ์ และจะได้นำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ประกอบการทำร่างแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ต่อไป
4. ข้อมูลของท่านจะถูกเก็บเป็นความลับ และใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาเท่านั้น
5. ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างสูงที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถามนี้

นายเอนก อินัง

นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาการบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

[2]

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง □ ที่ตรงกับสภาพความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

☐ ชาย ☐ หญิง

2. อายุ

☐ 20 ปี - 30 ปี ☐ 31 ปี - 40 ปี ☐ 41 ปี - 50 ปี
☐ 51 ปี - 60 ปี ☐ มากกว่า 60 ปี

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

☐ อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี ☐ ปริญญาโท
☐ ปริญญาเอก ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

4. ตำแหน่งปัจจุบันของท่าน

☐ ผู้บริหารโรงเรียน ☐ ครู ☐ ผู้ปกครองนักเรียน

5. ประสบการณ์ในตำแหน่ง หรือความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาแห่งนี้

☐ น้อยกว่า 1 ปี ☐ 1 ปี - 3 ปี ☐ 4 ปี - 6 ปี
☐ 7 ปี - 9 ปี ☐ 9 ปี ขึ้นไป

[3]

**ตอนที่ 2 สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก้อวิทยาคม อำเภออมก้อย
จังหวัดเชียงใหม่**

คำชี้แจง ขอให้ท่านตอบคำถามที่เป็นจริง โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตรงกับระดับสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนอมก้อวิทยาคม อำเภออมก้อย จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ความคิดเห็น				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
บุคลากร (Man)						
1	การให้ความร่วมมือของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง					
2	โรงเรียนมีบุคลากรที่สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ					
3	บุคลากรที่เกี่ยวข้องมีความรู้เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
งบประมาณ (Money)						
4	การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด					
5	การได้รับงบประมาณสนับสนุนจากชุมชน บุคลากร หรือหน่วยงานเอกชน					
วัสดุอุปกรณ์ (Materials)						
6	วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ในการดำเนินงานมีเพียงพอ					
7	อาคารสถานที่ ห้องปฏิบัติงานมีความเหมาะสมและเพียงพอ					
8	มีเอกสารหรือแบบฟอร์มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนครบถ้วนมากน้อยเพียงใด					

[4]

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การบริหารจัดการ (Management)						
9	การวางแผนดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการทำโครงการที่ชัดเจนและมีปฏิทินการปฏิบัติงาน					
10	มีการออกคำสั่งในการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่แต่ละคนรับผิดชอบ					
11	การดำเนินกิจกรรมที่กำหนดในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนทุกกิจกรรม					
12	การนิเทศติดตามกำกับการดำเนินงานตามขั้นตอนที่กำหนดทุกระยะ และมีการประชุมติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง					
13	การประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
14	การวิเคราะห์และนำผลการประเมินมาพัฒนางานอย่างต่อเนื่อง					

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
15	โรงเรียนมีการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล					

[5]

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล						
16	โรงเรียนมีการใช้แบบประเมินพฤติกรรมนักเรียน SDQ เพื่อวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคล					
17	โรงเรียนได้มีการนำข้อมูลนักเรียนรายบุคคลไปใช้ในการวิเคราะห์เพื่อการคัดกรองนักเรียน และใช้ในการส่งเสริมพัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน					
18	โรงเรียนมีการเก็บข้อมูล โดยการเยี่ยมบ้านนักเรียน					
19	โรงเรียนมีการรวบรวมพฤติกรรมนักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สังเกต สัมภาษณ์ สืบถาม เป็นต้น					
20	โรงเรียนมีการปรับปรุงข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ					
21	โรงเรียนมีการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียน สรุปผลและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ					
การคัดกรองนักเรียน						
22	โรงเรียนมีการคัดกรองนักเรียนเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม					
23	มีส่วนร่วมในการคัดกรองนักเรียนตามแบบที่โรงเรียนกำหนด					
24	โรงเรียนนำผลการคัดกรองนักเรียนไปใช้ในการช่วยเหลือนักเรียน					
25	มีการจัดทำสารสนเทศผลการคัดกรองนักเรียนระดับโรงเรียนที่เป็นปัจจุบันและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ					

[6]

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การส่งเสริมและพัฒนา						
26	โรงเรียนมีแผน/กิจกรรม/โครงการ ที่ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนที่ครอบคลุมนักเรียนทุกกลุ่ม					
27	โรงเรียนมีการจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคเรียน					
28	ครูและผู้ปกครองมีความสัมพันธ์อันดีในกิจกรรมประชุม ผู้ปกครอง ทำให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน					
29	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนอย่าง หลากหลาย					
30	นักเรียนเต็มใจและให้ความร่วมมือเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริม และพัฒนาอยู่เสมอ					
31	การเยี่ยมบ้านนักเรียนทำให้ได้รับความร่วมมือจาก ผู้ปกครองในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนแต่ละกลุ่มได้ อย่างเหมาะสม					
32	โรงเรียนมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับนักเรียน โดยการ สนับสนุน ยกย่อง ชมเชยนักเรียนที่ทำคุณงามความดี					
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข						
33	โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการป้องกันช่วยเหลือแก้ไข ปัญหานักเรียน					
34	ครูที่ปรึกษา/ครูประจำหอพัก ให้การดูแลเอาใจใส่นักเรียน ทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน					
35	โรงเรียนมีการประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและ ผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไขปัญหานักเรียน สม่ำเสมอ					

[7]

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข						
36	โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมในการป้องกันและการช่วยเหลือนักเรียนในกลุ่มเสี่ยง/กลุ่มมีปัญหา					
37	มีการให้การช่วยเหลือ ป้องกันแก้ไขปัญหานักเรียนกลุ่มมีปัญหาเป็นรายกรณี					
38	มีการติดตามผลหลังจากให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียนไปแล้ว					
39	มีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน					
การส่งต่อ						
40	โรงเรียนมีแผน/โครงการ ในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา					
41	โรงเรียนมีการประสานงานความร่วมมือภายในเพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหา					
42	ครูที่ปรึกษา มีการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังครูแนะแนว/ครูฝ่ายวิชาการ/ครูฝ่ายกิจการนักเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือต่อไป					
43	ครูที่ปรึกษามีการติดตามอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอว่านักเรียนที่ส่งต่อเข้าพบครูหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตามนัดหมาย					
44	โรงเรียนมีการติดต่อติดประสานงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา เช่น สถานพยาบาล หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
45	โรงเรียนมีการชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนและผู้ปกครอง ถึงความจำเป็นที่ต้องส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเพื่อรับการดูแลช่วยเหลือ					

[8]

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
การส่งต่อ						
46	โรงเรียนมีการบันทึกการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ					
47	มีการติดตามผลหลังจากช่วยเหลือส่งต่อนักเรียนไปแล้วอย่างสม่ำเสมอ					

3. ผลผลิตของโครงการ (Output)

ที่	สภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ระดับการปฏิบัติการ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
		5	4	3	2	1
48	นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง					
49	นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ					
50	นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคม และอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข					
51	นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง					

[9]

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง โปรดแสดงความคิดเห็นในส่วนที่เป็นแนวทางแก้ไขปัญหา พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการ
บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

1. ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านกระบวนการ (Process)

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. ผลผลิตของโครงการ (Output)

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ

แบบบันทึกการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

แบบบันทึกการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
เรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอ
อมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

คำชี้แจง

แบบบันทึกการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เรื่อง การศึกษาแนวทางการ
บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ แหล่ง
ผู้ให้ข้อมูลในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม คือ ตัวแทนครู จำนวน 3 คน ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 3 คน
และตัวแทนผู้เฒ่าชาวยุ จำนวน 3 คน รวมทั้งหมดจำนวน 9 คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการประชุม
สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ประเด็นในการสนทนากลุ่ม ครั้งนี้ คือ การศึกษาแนวทางการ
บริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

นายเอนก อินัง

นักศึกษาริทยูโท สาขาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

แบบบันทึกการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)
เรื่อง การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของ โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
วันอาทิตย์ ที่ 29 เดือนมีนาคม พ.ศ. 2563
ณ ห้องโสตทัศนูปกรณ์ โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

รายนามผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.

เริ่มประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เวลา 09.00 น.

ประเด็นคำถามที่ 1 ท่านคิดว่าจากสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
 นักเรียนของโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ท่านเห็นด้วย
 หรือไม่ อย่างไร และควรมีแนวทางการบริหารงานอย่างไรเพื่อให้การดำเนินงานบริหารงานระบบดูแล
 ช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

.....

ประเด็นข้อคำถามที่ 2 ท่านคิดว่าจากสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านกระบวนการ (Process) ท่านเห็น
ด้วยหรือไม่ อย่างไร และควรมีแนวทางการบริหารงานอย่างไรเพื่อให้การดำเนินงานบริหารงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

ประเด็นข้อคำถามที่ 3 ท่านคิดว่าจากสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ด้านผลผลิต (Output) ท่านเห็นด้วย
หรือไม่ อย่างไร และควรมีแนวทางการบริหารงานอย่างไรเพื่อให้การดำเนินงานบริหารงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะและเพิ่มเติมอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม
อำเภอนวมก้อย จังหวัดเชียงใหม่

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของ โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภอนวมก้อย จังหวัดเชียงใหม่

โดย

นายเอนก อินัง

นักศึกษาปริญญาโท รหัส 58866018

เอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการทำการค้นคว้าอิสระ
เรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
ของโรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภอนวมก้อย จังหวัดเชียงใหม่
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

ก

คำนำ

การศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ฉบับนี้ จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ตามกระบวนการดำเนินงานการค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา เรื่อง แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ใน 3 ด้าน คือ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) 2) ด้านกระบวนการ (Process) และ 3) ด้านผลผลิต (Output) ซึ่งแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ได้จากการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยแหล่งผู้ให้ข้อมูลการในการจัดประชุมสนทนากลุ่ม ทั้งหมดจำนวน 9 คน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนฉบับนี้จะเป็นแนวทางในนำไปปรับใช้ในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ได้เป็นอย่างดี

เอนก อินัง

ข

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
คำชี้แจงการใช้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	ค
ภาพแสดงองค์ประกอบของรูปแบบแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนนวมก้อยวิทยาคม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่	ง
1. หลักการของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	1
1.2 จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	3
2. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4
2.1 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	4
2.2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านกระบวนการ (Process)	7
2.3 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านผลผลิตของการดำเนินงาน (Output)	10

ค

คำชี้แจงการใช้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วิธีการใช้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

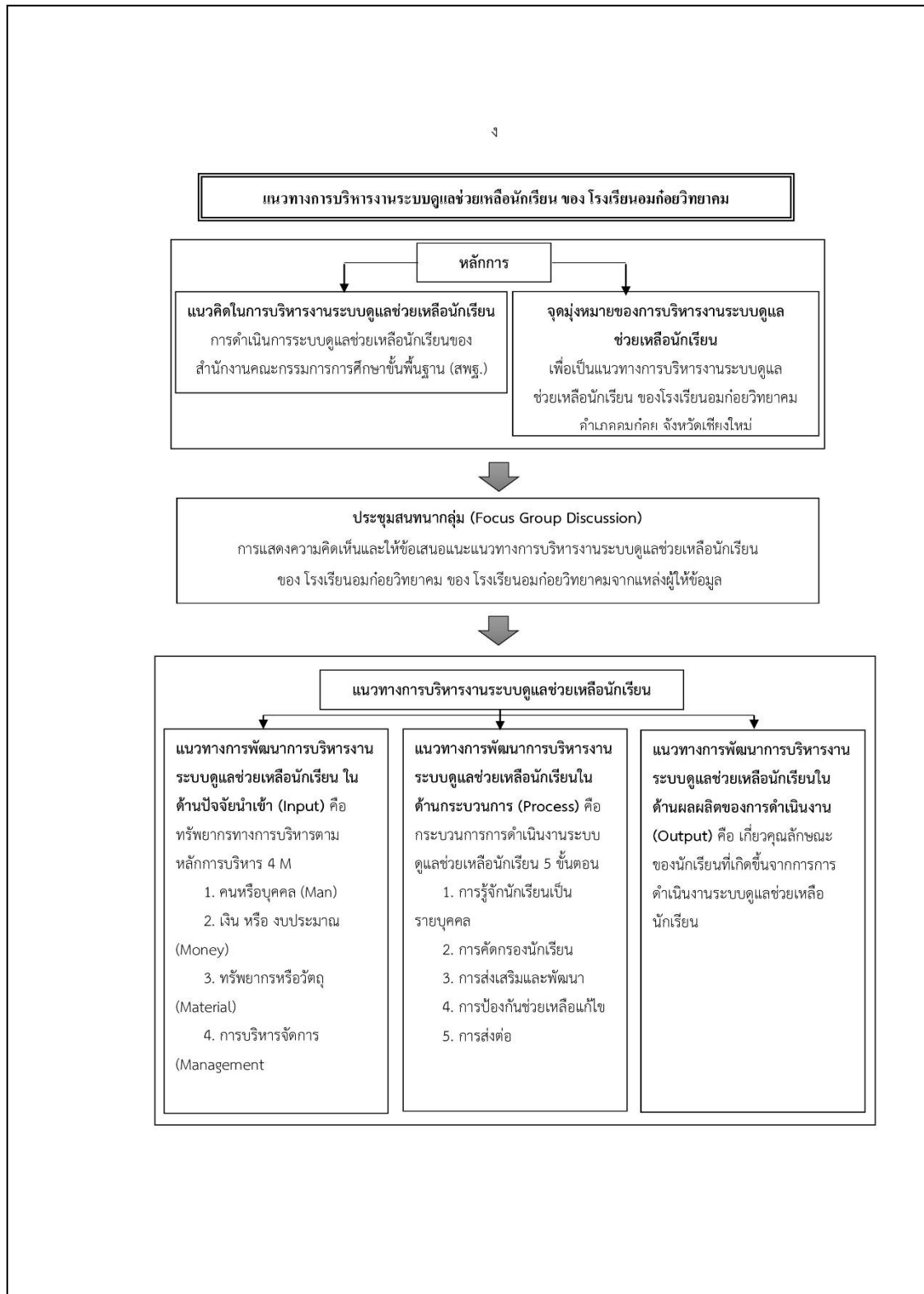
การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม เป็นกระบวนการบริหารงานที่ต้องใช้ความต่อเนื่องในการบริหารงาน และต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดคณะครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ฉบับนี้ ให้เข้าใจก่อนนำไปใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมุ่งมั่นพัฒนาด้วยความอดทนและความจริงใจ

วัตถุประสงค์ของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมนี้ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้คณะครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

ประโยชน์ของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ใช้เป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมได้

แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของ โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม

1. หลักการของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.1 ที่มาและความสำคัญของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศไทยในปัจจุบัน ส่งผลกระทบทำให้วิถีชีวิตของคนในสังคมโดยส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงไป วิถีชีวิตแบบชนบทก็กลับกลายมาเป็นวิถีชีวิตแบบสังคมเมืองเยาวชนผู้ที่เป็นนักเรียนและจะเป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศชาติในอนาคตเป็นอีกกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยเยาวชนอาจได้พบสภาพวิกฤติปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหายาเสพติด ปัญหาการเรียน ปัญหาด้านเพศ ปัญหาการติดเกมส์ โดยปัญหาที่กล่าวมามีปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาย่อยหลายอย่างด้วยกัน ทั้งปัจจัยด้านครอบครัว ปัจจัยทางด้านสังคมชุมชนและสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัจจัยทั้งหมดก็มีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

จากปัญหาและปัจจัยทั้งหมดที่กล่าวมาทำให้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงเห็นความสำคัญของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่เกิดจากความร่วมมือของกรมสุขภาพจิตและกรมสามัญศึกษาในอดีต จะเป็นเครื่องมืออีกชิ้นหนึ่งที่ช่วยให้โรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้ใช้เป็นกลไกในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งแวดล้อมไปด้วยข้อมูลข่าวสาร ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเร็ว ร้อน แร้ง และร้าย ได้อย่างเท่ากัน ทั้งถึงถูกต้องและเป็นธรรมกับเด็กและเยาวชนทุกคน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2552 : 7) และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของครูในการพัฒนานักเรียนตามมาตรฐานและตัวชี้วัด คือ การมีความรัก ความเอื้ออาทร เอาใจใส่ดูแลนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ การมีมนุษยสัมพันธ์และสุขภาพจิตที่ดี พร้อมทั้งจะแนะนำและร่วมแก้ปัญหาของนักเรียน ในมาตรา 6 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

นอกจากนั้นในมาตรา 22 ยังให้แนวการจัดการศึกษาว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และในมาตรา 24 (2) ยังได้กำหนดไว้ว่าการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ควรฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา อีกทั้งพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พุทธศักราช 2546 มาตรา 63 กล่าวไว้ว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนวให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสมความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งมีเจตนารมณ์ให้รัฐมีหน้าที่ในการดูแลช่วยเหลือเด็กและครอบครัวให้อยู่ในสภาพที่มีมาตรฐานในการดำรงชีวิตที่ดี ได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการตามวัย และเด็กทุกคนต้องมีหลักประกันความปลอดภัย ได้รับความคุ้มครองจากผู้เกี่ยวข้องทั้งเด็กที่ประสบปัญหาและเด็กที่ไม่ประสบปัญหา และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ก.ค.ศ.กำหนดมาตรฐานตำแหน่งครูตามมาตรา 42 ปฏิบัติหน้าที่หลักเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมการเรียนรู้ พัฒนาผู้เรียนปฏิบัติงานทางวิชาการของสถานศึกษา พัฒนาคณะ และพัฒนาวิชาชีพ โดยกำหนดให้ลักษณะงานเกี่ยวกับการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นภาระงานหนึ่งในมาตรฐานตำแหน่งครู ซึ่งนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 นโยบายที่ 4 ด้านโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกัน การเข้าถึงบริการทางการศึกษา ยุทธศาสตร์ที่ 4 ขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ประเด็นที่ 1 เพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ข้อที่ 1.1 ส่งเสริมประชากรวัยเรียนทุกคนให้ได้รับโอกาสในการเข้ารับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค ข้อที่ 1.2 สร้างความเข้มแข็งของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ระบบส่งเสริมความประพฤตินักเรียน ระบบคุ้มครองนักเรียน และการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม (นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ 2561, 2561) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะต้องเห็นความสำคัญและต้องช่วยกันดำเนินการพัฒนาให้ประสบความสำเร็จ ทั้งนี้จะต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งชุมชนในหน่วยงานท้องถิ่นเข้ามามีส่วนรวมในการพัฒนาด้วย

โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม เป็นโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 34 ที่ได้นำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการดูแลนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามขั้นตอนและกระบวนการตามนโยบายของทางสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการส่งเสริมและแก้ไขปัญหาของนักเรียนที่เกิดขึ้นในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในชีวิตการศึกษาและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข จากความสำคัญและเหตุผลดังกล่าวทำให้โรงเรียนอมก๋อยวิทยาคมได้ทำโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนได้พัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ และถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินการในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาในระยะหนึ่งแล้ว แต่ยังขาดการศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานอย่างเป็นกระบวนการ ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงการพัฒนาคำเนินงานของโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาสภาพปัจจุบันและข้อเสนอแนะเพื่อการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแล้วนำผลการศึกษามาวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและการหาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม และสร้างแนวทางการพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม เพื่อให้คณะครูและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม ต่อไป

1.2 จุดมุ่งหมายของแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่

2. แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ผู้ศึกษาได้จัดการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนอมก๋อยวิทยาคม อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้น และได้แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

2.1 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางการบริหารต่างๆ ด้าน ตามหลักการบริหาร 4 M มีแนวทางการบริหารงาน ดังตารางต่อไปนี้

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการบริหาร 4 M	แนวทางการบริหารงาน
บุคลากร (Man) คือ เป็นผู้ที่ปฏิบัติภารกิจและกิจกรรมต่างๆ ในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1. ผู้บริหารสถานศึกษา ในฐานะที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสูงสุดในสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและให้ความสำคัญในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ 1.1 บริหารจัดการให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาให้ ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 1.2 ประสานงานระหว่างสถานศึกษากับหน่วยงานและบุคคลภายนอก เช่น ผู้ปกครอง เครือข่ายผู้ปกครอง องค์กรต่างๆ สาธารณสุข โรงพยาบาล สถานีตำรวจ ฯลฯ 1.3 ดูแล กำกับ ติดตาม ประเมินผล สนับสนุนและให้ขวัญกำลังใจในการดำเนินงาน 2. คณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ฝ่ายกิจการนักเรียน เป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อการจัดงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีความสัมพันธ์กับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมีบทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้	ด้านบุคลากร (Man) คือ 1. โรงเรียนควรสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นคุณค่าและความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสถานศึกษา 2. โรงเรียนควรมีการฝึกอบรมบุคลากรให้มี ความรู้เพื่อพัฒนาความสามารถ เทคนิค และทักษะในการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ 3. โรงเรียนควรสร้างขวัญ กำลังใจ และ ยกย่องให้รางวัลเผยแพร่ผลงานการดำเนินงานในโอกาสต่างๆ 4. โรงเรียนควรสนับสนุนให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้อง ศึกษาวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำผลมาพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการบริหาร 4 M	แนวทางการบริหารงาน
2.1 ติดตาม กำกับ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูประจำชั้น/ ครูที่ปรึกษา 2.2 ประสานงานผู้เกี่ยวข้องในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 3. ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา เป็นผู้ที่อยู่ ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด และเป็นบุคลากร หลักในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงควรมี บทบาทหน้าที่และแนวทางดำเนินงานดังนี้ 3.1 ดูแลนักเรียนและให้คำปรึกษา เบื้องต้นแก่นักเรียน 3.2 ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน	
งบประมาณ (Money) คือ งบประมาณ ที่นำมาใช้ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ซึ่งเป็นงบประมาณที่โรงเรียนได้ จัดสรรและดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของ โรงเรียน	ด้านงบประมาณ (Money) คือ 1. ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต้อง บริหารจัดการในการใช้งบประมาณที่ได้รับตาม การจัดสรรตามแผนปฏิบัติการของโรงเรียนให้ เกิดประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงานระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียน 2. โรงเรียนควรสร้างภาคีเครือข่ายที่ หลากหลายในการขอรับการสนับสนุนในด้าน งบประมาณหรือสิ่งส่งเสริมในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และควรมีการให้ชุมชนและ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนโดย การจัดกิจกรรมที่ให้บุคคลภายนอกได้มีส่วนร่วม ในการระดมงบประมาณให้กับโรงเรียน

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักการบริหาร 4 M	แนวทางการบริหารงาน
วัสดุอุปกรณ์ (Materials) คือ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้สำนักงานหรือสิ่งของที่นำมาใช้ผลิตและบริการรวมถึงอาคารสถานที่ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ของการแก้ไข การส่งเสริม หรือ การพัฒนานักเรียน ตลอดจนการจัดพื้นที่ในการอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมต่างๆ	ด้านวัสดุอุปกรณ์ (Materials) คือ 1. โรงเรียนควรมีการประชุมวางแผนการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการรายงานผลการใช้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบต่อผู้บริหาร 2. โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ครูทุกคนและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้เสนอความต้องการในเรื่องของการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาใช้ในแต่ละกิจกรรม เพื่อให้ได้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ตรงตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน
การบริหารจัดการ (Management) คือ กระบวนการเกี่ยวกับการจัดการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1. กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2. แต่งตั้งคณะกรรมการในการดำเนินงานตามความเหมาะสม 3. ประชุมคณะกรรมการ และกำหนดการดำเนินงานตามกระบวนการขั้นตอนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4. นิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผล	ด้านการบริหารจัดการ(Management) คือ 1. โรงเรียนควรให้ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการปฏิบัติงานร่วมกัน 2. โรงเรียนควรทำคำสั่งและตารางการนิเทศติดตามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน และให้รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามตารางที่กำหนดไว้ 3. โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียนให้ประชาชนทั้งในและนอกพื้นที่ได้รับรู้อยู่เสมอ

2.2 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านกระบวนการ (Process) ที่เกี่ยวกับการนำเอาปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารทุกประเภทมาใช้ในการดำเนินงานตาม ขั้นตอนและตามกระบวนการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน มีแนวทางการบริหารงาน ดังตารางต่อไปนี้

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนและตามกระบวนการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน	แนวทางการบริหารงาน
การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 1. ศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดเตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล 2. หาข้อมูลเพิ่มเติมโดยนำเครื่องไปใช้ในการเก็บข้อมูล และปรับปรุงข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน 3. เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ 4. วิเคราะห์ข้อมูล	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล คือ โรงเรียนควรมีคำสั่งกำหนดให้มีการปฏิบัติหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ชัดเจน และให้มีการรายงานและบันทึกแก้ไขข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
การคัดกรองนักเรียน 1. ดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด 2. สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา	ด้านการคัดกรองนักเรียน คือ โรงเรียนควรให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดกรองนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการทุกขั้นตอนโดยการตั้งคณะกรรมการดำเนินงานที่ชัดเจนมีการสร้างความเข้าใจในการการคัดกรองนักเรียนตามแบบที่โรงเรียนกำหนด โดยให้ทุกคนได้รับรู้ร่วมกัน และมีการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานทุกระยะ อีกทั้งมีการสร้างวิธีการในการประสานงานที่รวดเร็วให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการคัดกรองนักเรียนได้ประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนและตามกระบวนการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน	แนวทางการบริหารงาน
การส่งเสริมและพัฒนา 1. จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมโดย - การเยี่ยมบ้าน - จัดกิจกรรมโฮมรูม - สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน - ประชุมผู้ปกครอง/จดหมายข่าว/อื่นๆ 2. จัดกิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับ กลุ่มนักเรียน	ด้านการส่งเสริมและพัฒนา คือ โรงเรียนควรมีการสอบถามความสนใจของนักเรียนในแต่ละด้าน เช่น ความสนใจด้านวิชาการ ด้านกีฬา ด้านดนตรี เป็นต้น แล้วนำมาวิเคราะห์จัดกลุ่มดำเนินกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน โดยกำหนดให้ครูผู้ที่มีความรู้ความชำนาญในด้านนั้นเป็นที่ปรึกษาในความช่วยเหลือ และให้คำแนะนำนักเรียนในการทำกิจกรรม
การป้องกันช่วยเหลือแก้ไข 1. ให้คำปรึกษา 2. ให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น 3. ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ในการช่วยเหลือแก้ไข	ด้านการป้องกันช่วยเหลือแก้ไขคือ โรงเรียนควรให้ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ต้องได้รับการอบรมเกี่ยวกับการคำปรึกษากับนักเรียน และมีการสร้างภาคีเครือข่ายที่มีความชำนาญเฉพาะทางในการให้คำปรึกษากับนักเรียน อีกทั้งมีการจัดระบบเอกสารประวัติการให้คำปรึกษาอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อที่จะได้ติดตามผลการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักเรียน

การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามขั้นตอนและตามกระบวนการ การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน	แนวทางการบริหารงาน
การส่งต่อ 1. ดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง 2. ดำเนินการส่งต่อกายนอกไปยังผู้เชี่ยวชาญ	ด้านการส่งต่อ คือ โรงเรียนควรมีกระบวนการที่รวดเร็วในการให้ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูแนะแนว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อส่งต่อภายใน ในกรณีที่สามารถดำเนินการได้ในสถานศึกษา และหากมีกรณีที่ต้องส่งต่อกายนอกให้ครูที่ปรึกษาประสานงานกับครูแนะแนว หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรที่มีการส่งต่อนักเรียนและติดตามนักเรียนที่เข้าสู่กระบวนการการส่งต่ออย่างเป็นระบบโดยมีการรายงานผลการติดตามให้กับงานระบบดูแลช่วยเหลือ และผู้บริหารอย่างเป็นขั้นตอน

2.3 แนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในด้านผลผลิต (Output) ที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีแนวทางการบริหารงาน ดังตารางต่อไปนี้

คุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แนวทางการบริหารงาน
1. นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างทั่วถึง	โรงเรียนควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกและผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข เพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาและดูแลช่วยเหลือพัฒนานักเรียนด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อมทางสังคม โดยต้องนำข้อมูลของนักเรียนจากการคัดกรองนักเรียนมาประกอบการแก้ไขปัญหา อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมให้ความรู้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่องในด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตที่จะให้ความรู้และแนะนำวิธีการปฏิบัติตน
2. นักเรียนได้รับการส่งเสริมพัฒนาป้องกันแก้ไขปัญหาทั้งด้านการเรียนรู้และความสามารถพิเศษ	โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้นอกเวลาเรียน เช่นกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนหรือพี่ช่วยน้อง โดยให้มีการช่วยเหลือระหว่างกันของนักเรียนที่เรียนรู้ได้เร็วกับนักเรียนที่เรียนรู้ได้ช้า และต้องมีครูที่รับผิดชอบในการดูแลอย่างเป็นระบบ อีกทั้งต้องมีการส่งเสริมนักเรียนที่มีความสามารถหรือความถนัดพิเศษในด้านต่างๆ ให้ได้พัฒนาการตามความสามารถของตนเอง
3. นักเรียนได้รู้จักตนเอง สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	โรงเรียนควรส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมแนะแนวของโรงเรียนโดยการขับเคลื่อนด้วยกระบวนการครูที่ปรึกษาเพื่อนำข้อมูลที่ได้จากกระบวนการขั้นตอนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาพัฒนาและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างเป็นกระบวนการนักเรียนนักเรียนได้รู้จักตนเอง

คุณลักษณะของนักเรียนที่เกิดขึ้นจากการการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	แนวทางการบริหารงาน
	สามารถปรับตัว มีทักษะทางสังคมและอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข
4. นักเรียนมีทักษะชีวิตและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	โรงเรียนควรส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นการเปิดโอกาสให้ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อาจจะเป็นการประชุมตามแผนการดำเนินกิจกรรม หรือจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น เช่น กิจกรรมต้นไม้ประจำครอบครัว การเยี่ยมบ้านนักเรียน การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น และมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้ปกครองและบุคคลภายนอกอย่างต่อเนื่อง